

POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

vigred

ŽENSKI LIST

1933

Dobre knjige.

Dr. Jak. Zagar. Umetnica veselja, zaročenka. V drobni knjigi »Umetnica veselja« bo vsakdo našel nekaj, kar bo v tajnih potih njegove duše pričelo klicati k življenju nežne klice plemenitosti, ki so po naravi v njej. Oglasila se bo pesem hrepenenja po Bogu. Zbudila se bo pesem ljubezni, ki se želi po zgledu vesele mladenke použiti za druge in trpeti. Prebudil se bo tudi glas kesanja zaradi omahovanja in mlačnosti v službi ob življenjskem oltarju. Zakipela bo pesem volje, ki bo hotela odslej v novem razmahu soglašati z božjo voljo v vseh nalogah življenja: v delu in trpljenju, v odpovedih in žrtvah, v zdravih in bolnih dneh in zlasti v slednjih, ki so v Marjetinem življenju cvetoč zgled vsem borcem za duhovno prostost tudi v težkih trenutkih. — Knjiga je pisana v lepem jeziku in s preprostostjo, ki sega v dušo. — Stane 10 Din, vezana 20 Din. Dobi se v vseh knjigarnah. Naroča se v Misijski tiskarni, Domžale-Groblje. A. S., učiteljica.

Koroški tihotapci. Igra v štirih dejanjih. Spisal France Brenk. Ljudske igre, 4. zvezek. — Založila Misijska tiskarna, Domžale-Groblje. Cena 20 Din.

V velikem pomanjkanju izvirnih slovenskih odrskih del, zlasti za ljudske odre po deželi, moramo biti te izvirne slovenske ljudske igre Franceta Brenka naravnost veseli. Prav tako pa dramo priporoča vsebina: naša polpretekla zgodovina iz časa bojev za naš Korotan, ki se tu odigrava v prav realističnem, ljudskem slogu. Tam pod Jepo se nemčurski Jäger proda Nemcem in preganja lastne, slovenski krvi zveste otroke prav tako kakor bosanske tihotapce, ki tovorijo s Kranjskega do Rožeka in še dlje. V sinu Janezu in hčerki Minki pa ljubezen do slovenskih gora in do domače zemlje prevpije ne le ljubezen do očeta, ampak vsako čutno ljubezen vobče. — Drama je tragična povest naše duše, naše žalostne zgodovine in tudi naše veličine. — Igra je za odre lahko uprizorljiva, zahteva le hišo in gozd v gorah za sceno, ni knjižna drama, ampak je prirejena kot režiserska knjiga, zato jo bodo vsi odri še tem rajši rabili. Z njo smo dobili spet dobro ljudsko igro. Mladi Brenk se je z njo lepo uvedel v naše slovstvo.

Miško Kranjec, Predmestje. Delavska Založba je izdala že zopet knjigo tega pisatelja, ki se zdi, da je dobil poseben talent za to, da piše za delavstvo in opisuje njegovo življenje, kakor je v resnici. Res da včasih kako stvar pove precej realistično, kar pa zrelemu in izkušenemu čitatelju ali čitateljici ni v kvar. Žal pa, da tu pa tam zazveni iz knjige neka resignacija, ki včasih človeka vodi stran od zdravega dela in krepke volje. Vendar moramo računati s sodobno mladino, ki vse doživlja čudovito neposredno in je prav v Mišku Kranjcu našla najboljšega izraževalca. — Knjiga se naroča naravnost pri Delavski Založbi, Ljubljana, Delavska zbornica, dobi se pa tudi po vseh knjigarnah. Stane broš. Din 28.-, vez. Din 40.-

O. Herman Vodenik O. C. R.: Mesec presvetega Srca. (4. zv. Glasnikove knjižnice). — Izšla je knjiga, katere pomanjkanje se je že dolgo čutilo v našem nabožnem slovstvu. Drugi narodi imajo obilo knjig, podobnih našim šmarnicam, za gojitve pobožnosti Srca Jezusovega v mesecu juniju. Pri nas je to prvi poskus, in lahko rečemo, zelo posrečen. Knjiga bo zelo dobrodošla zasebnikom, družinam, zavodom, župnijam, cerkvenim organizacijam itd., ker se bo z njeno pomočjo povsod lahko vpeljala in razširila junijska pobožnost. Razdeljena je knjiga na 30 dni. Za vsak dan ima berilo v 2 ali 3 točkah, na koncu pa vsak dan zgled. Berila so vzeta iz češčenja presv. Srca, o Jezusu v Evharistiji (zlasti primerna za praznik presv. Rešnj. Telesa in njegovo osmino) ter o ljubezni in njenih zahtevah. Za praznik presv. Srca je posebno premišljevanje. Posebno pretresljivi so zgledi, ki so večinoma vsi iz najnovejšega časa, iz preganjanja katoličanov v Mehiki, pa tudi iz naših krajev. Za praktično porabo je na koncu še dodana sv. maša, litanije in kratke molitve k Srcu Jezusovemu. Knjiga obsega 176 strani in je tudi na zunanost okusno in lično opremljena, ima dvobarven naslov in jo krasi slika presv. Srca Jezusovega. Stane broširana samo 15 Din, vezana v celo platno z zlatim napisom 20 Din; po pošti 3 Din več. Naroča se pri Upravi Glasnika presv. Srca Jezusovega, Ljubljana, Zrinjskega cesta 9.

Magajna Bogomir:

Klara Legiševa.

Berta se je nasmehnila navidez zbadljivo. »Ko je Julči pravila, kako ste lepi, nisem verjela. Sedaj pa vidim, da ste res kakor angel, dasi ni ta angel prišel iz nebes. Oprostite, da se vtikam v to zadevo. Mama bi se silno srdila radi mojih besed. Toda mama še spi. Ona spi vsak dan do desetih. Povedati sem vam namreč hotela samo to, da so postavili prokleta nizko ceno za vas. Nekoliko trgovine se je mati vendarle naučila od očeta, toda tako dobre kupčije bi ji ne prisodila. Ali veste, koliko je dala za sliko v salonu, ki ste jo morda videli včeraj? Draga gospodična, za tisto sliko je dala mama deset tisoč lir, pa nima tista podoba nič živega na sebi, nobenega življenja nima. Oprostite, prav to sem vam hotela povedati. Zbogom!«

Besede so padale tiho, enakomerno, počasi. Vsaka je udarila Klaro v srce tako, da je ostala odrevenela nekaj časa na istem mestu. Zahotelo se ji je, da bi planila nekam sredi te hiše in kričala neprestano vsem tem ljudem v obraz, naj spoznajo vendar, da ona ni lutka brez duše. Naj ji dajo dela, dela, ki bi trajalo iz ranega jutra v noč vsak dan brez počitka, dela, ob katerem naj bi magari poginila, naj ji dajo za delo denar in bo tisočkrat bolj srečna kot v tem pričaranem razkošju. Ali naj ji povedo, kje naj dobi delo, kjer ne bodo zahtevali njene lepote zase. Naj ji povedo, kje je tisti kraj. Vrnila bo lire, zahvalila se bo vsem in odpotovala že ta dan.

Ko bi Berta le mogla spoznati. Kaj ona ve o revščini! Ne pozna nje-nega očeta, ne matere, ne Maše. Ne sluti, kaj se pravi oditi v zimi iz lastne hiše in poginiti nekje od gladu. Ne ve, da je pustila Klara življenje, od katerega bi je ne moglo odtrgati nič drugega kakor žrtev nje same. Ko bi vedela o ljubezni, ki bo morala umreti zato, da njenemu bratu ne bo dolg čas. Berta pa je rasla v vsem dobrem od otroških let. Julči je pravila, da jo pride čakati vsak dan avto, ki jo vozi gori v Via Besenghi k sestram Naše Gospe, kjer se uče te hčerke bogatašev. Kako naj si te učenke, ki so jim vse sladkosti življenja vlivali od rojstva prav v usta, tako da jim niti žlic ni bilo treba držati, o bedi, tej strahotni bedi, ki je zajela tisoče.

Vozijo se te hčerke zlata po rebreh mimo deklic, ki stoje tam ob vratih umazanih hiš s slabimi cigaretami med ustnicami, kakor mimo bitij, ki ne spadajo v človeško družbo, kakor mimo živali, ne da bi poznale vse žaloigre, ki se dogajajo v dušah teh deklet, ki dobro vedo, da jim je kri

preplavljena s klicami strahotnih bolezni, radi katerih mora človek v no-rišnico ali smrt, če se ne najde nekdo, ki bi jim brez denarja zdravil dušo in telo. Te gojenke ne vedo o grobnicah, kjer so pokopane mrtve vse molitve, čustva in strasti in sije iz zenic le še ogenj strahu ali polblaznega smeha. Te gojenke niso še nikdar zagledale trum, ki se pode po cestah in prosijo za delo pod vsakim pogojem.

Klari so vse te misli drvele skozi dušo, v kateri se je porajal srd, čustvo, ki ga dosedaj še ni poznala.

S čudnim nasmehom je šla k umivalniku in si izmila obraz. Posodice z dišavami je pustila nedotaknjene. Med tem je vstopila stara ženska z nekim oblačilom in kupom perila v naročju. Pozdravila je in obstala sredi sobe.

»Prinesla sem vam obleko. Ob enih pojdete z mladim gospodom na morje. Vi vstajate zelo zgodaj. Lahko bi spali celo dopoldne. Stopite k meni, da vas počešem in oblečem.«

»To bom storila sama. Kako je vam ime?«

»Jaz sem Tina. Gospa je naročila, naj vam strežem. Vi ste prišli z dežele in še ne veste, da vas moram ubogati, kakor mi ukažete. Sedite, prosim, na divan!«

Klara se je skušala braniti. Rada bi nagovorila služkinjo s prijazno besedo. Toda ta ni nič odgovorila. Razgrnila je obleko in potegnila Klari čez glavo belo dekliško mornarsko bluzo in prisilila potem dekle, da je oblekla temno modro krilce. Potem je spletla lase v dve kiti.«

»Dobro bi bilo, da bi si dali odrezati kite.«

»Ne! Tega ne bom storila.«

»Potem bo težko izbirati prave obleke za vas. Hočete, da vam obarvam lica in ustnice? Sicer imate od pridode zelo rdeča lica in ustnice, toda če hočete?«

»Ne! Kje ste se vi to naučili? Kdo je stanoval pred menoj v tej sobi?«

»Nihče. Jaz sem dolgo let v Trstu in znam vse. Vi ste komaj prišli z dežele.«

»Ali ste kedaj barvali sebi lica in ustnice?«

»Sem. Toda ne tukaj. Gospa je ukazala, naj se ne pogovarjam preveč z vami, le poslušati vas moram, kar mi ukažete. Prinesla bom zajutrak. Ob dvanajstih vam prinesem v sobo kosilo, potem pride gospod po vas. Med tem se lahko izprehajate po vrtu ali pa si ogledujete knjige v prvi sobi na desno stran hodnika. Na mizici je mnogo knjig s podobami. Mladi gospod jih je ukazal postaviti tja.«

»Prinesite mi knjige v sobo«, je zaprosila Klara. Tina je odšla takoj in se vrnila z naročjem zvezkov.

Klara je listala vse dopoldne in odlagala knjigo za knjigo. Kričave barvaste podobe so prikazovale najrazličnejše prizore iz ljubimkanja. Opol-dne je Klara vprašala Tino: »Imajo tukaj slovenskih knjig?«

»Nimajo«, je odgovorila služkinja suho.

Uro po kosilu je potrkal in vstopil široko se smejoči Marij.

»Dobro jutro, lepi mornar!«

Sedel je na divan in se takoj nehal smeјati.

»Kaj ti je, Klara? Ali ti ne ugaja obleka? Ali si slabo spala? Ali se ti je kaj težkega sanјalo?«

Spustil je slap besedi in med tem hotel objeti dekle. Premislil se je in naredil otožen, zamišljen obraz.

»Ne srди se! Vse dopoldne sem moral poslušati bedastoče v šoli, med tem pa mi je neprestano plaval tvoj lep obraz pred očmi. Nikdar nisem mislil, da lahko zraste na divјih, pustih polјih Krasa tak cvet kot si ti. Že samo s tem, da te gleda, občuti človek veliko veselje.«

»Tina je rekla, da pojedete z menoj na morje«, je odgovorila.

»Seveda, ti zlati mornarček! Odpelјeva se. Ti boš morska vila, jaz bom kapitan, ki te bom vodil v čarobni zaliv med samotne bregove. Klara, kadarkoli sva sama, me tikaj! Jaz sem se oprostil vseh predsodkov, da je nekdo nekaj in da drugi ni nič. Torej, kadarkoli sva sama, me tikaj! Berte se ne boj! Ukrotil jo bom jaz. Ne marava se. V samostanu so ji vlili tisoč neumnosti v glavo in gleda sedaj na svet, kakor da bi sedela na oblakih. Svet je ves drugačen, kakor se njej zdi. Nobenega ljubimca ni imela doslej. Ni ji prav, da si prišla k nam, ker si lepša kakor ona.«

Med vsem tem pripovedovanjem je neprestano opazoval, kak učinek bodo naredile njegove besede. Klara ni prav nič izpremenila obraza. Sicer je poslušala ves čas, toda hladni sij zenic je ostal isti. Marija se je polastila zadrega in nevoljen je naenkrat utihnil.

»Julči mi je obljubila, da me obišče popoldne. Ali bi vi hoteli vzeti tudi njo na čoln?«

»Čemu vendar?« je odgovoril hitro. »Stregel ti bom jaz sam. Kaj naj dela ona poleg tako lepega dekleta kot si ti. Ne branim ti njenih obiskov, toda kadar hočem biti sam s teboj, pusti jo v miru! Naj se ona ta čas zabava po svoje.«

Nasmeјal se je z nenavadnim nasmehom.

»Julči je čudna ženska. Nekolikokrat je prišla k nam in ker je bila mama prijazna z njo, si sedaj lasti tako pravico, kakor da bi bila tukaj doma. Ni grda ženska in človek bi ji ne mogel nič očitati, toda nekoliko spoštovanja bi nam vendarle lahko izkazovala.«

»Prosim vas, ne govorite o Julči tako! Poznam jo. Lepa je in zlato srce ima.«

»Seveda, vse ženske imate zlato srce«, je odgovoril zbadljivo. »Vendar te prosim, da se ne huduješ name. Znam ceniti tvojo lepoto in ne bo ti žal, da si me spoznala. Lepota je vendar zato na svetu, da se nekomu daruje.«

»Ali pa proda.«

Pogledal jo je začuden.

»Ali pa proda? Morda se ne motiš. Mi moški se ne smemo braniti nobenega sredstva, ki nam prižene lepoto v naročje. Mladost je kratka. Seveda, ti si predstavljaš, da sem jaz otrok, ki se mu je zahotelo igrache. Ne, dragica, jaz nisem zelenec. Marsikatero žensko sem srečal in sem znal ceniti vse, kar so darovale. Ljubil sicer še nisem, kajti nikdar nisem ve-

del, če ne bo prišla deklica, ki bo lepša od vseh prejšnjih. Pri Bogu, ti si res izmed vseh, kar sem jih srečal dosedaj, najlepša in tako brž me ne bodo odtrgali od tebe, le v upornico se ne pretvarjaj! Poznam dobro vse igre, ki so vsem ženskam prirojene. Tudi uporništvo je nekak mik, s katerim znate navezati človeka nase. Pojdiva!«

Na hodniku sta srečala gospo, ki je stisnila prijazno Klari roko in jo vprašala po občutju. Prekrasno sonce je nad morjem«, je rekla. Na vrtu je Klara zašepetala hišniku, naj pove Julči, da je morala na morje.

Po cestah je skakal Marij sedaj na eno, sedaj na drugo stran Klare. Srečal je nekaj prijateljev in se vzradoval, ko je videl, da se ozirajo na Klaro z nevoščljivimi pogledi, skočil je v slaščiarno po zavoj sladkarij in ni prenehal govoriti niti minuto. Vedno bolj se je navduševal in ko sta dospela v pristanišče, jo je dvignil v čoln.

»To je moj Delfin. Drvi nad morjem kot blisk. Danes so nekoliko visoki valovi, vendar se ne boj prav nič! Drvel sem s tem čolnom po morju že, ko so mi pljuskali valovi čez kolena.«

Sedel je h krmilu in sprožil motor. Za čolnom je zakipela voda, čoln se je okrenil in odbrzel mimo bokov velikih ladij iz pristanišča na zibajoče se nemirno modro polje. Marij je pognal čoln v največjo brzino in se smejal, ko se je Klara z obema rokama držala za rob. Bela pot, ki jo je čoln puščal v ozadju, se je bliščala srebrno. Sončni sij, ki se je lomil po valovih, je Klari slepil oči. Veter ji je dvigal kodre in se igral s širokim ovratnikom bluze, ki ji je zlezel izza plašča. Marij se je ves spremenil med vožnjo. S krikom je plašil jate galebov, ki so hoteli sestiti na valove. Galebi so se z divjim vreščanjem razpršili visoko v zrak in se pozibavali po ozračju, lesketajoči se v svoji od sonca rumeno osvetljeni belini kot po zraku plavajoči živi zublji. Zdajpazdaj je spustil krmilo, ne da bi se menil za čoln, ki je sam drvel, stopil je h Klari, strmел s širokimi očmi v vitko telo pred seboj, ali jo pobožal po obrazu in laseh. Potem je zopet sedel h krmilu, žvižgal, prepeval in se smejal glasno.

Mimo so drveli bregovi s premnogimi hišami, cipresami in z drugim zimskim zelenjem. Klara je strmela zdaj na nizke, proti nebu se dvigajoče bregove, zdaj v morje, v katerem se je tu in tam zasvetil rožasti hrbet meduze, ali pa se je za hip prikazalo dno, padajoče na obe strani v nevidne globine. Potem se je zopet ozrla s strahom in vendar tudi nekoliko z občudovanjem v mladeniča, ki je sedel pred njo. Mimo je zbežal Miramar, ki se je belil že dolgo, kakor iz morja pričarani privid, potem sta se bližala Devinu. Od hipa do hipa se je večala pečina pred njenimi očmi in zrasla naenkrat v orjaško steno, krog katere so krožile jate galebov in vran. Mimo nje je šinil čoln proti bregu in se ustavil na mirni zeleni gladini reke Timave, ki se je tam blizu valila iz podzemlja. Klara se je zdrznila. To je bila reka, ob kateri je zrasla ona, ob kateri se je stokrat igrala z Milanom, ko sta bila oba še otroka in sta se izprehajala po njenih bregovih potem, ko sta se vzljubila. Na koncu njene doline odhaja reka v noč podzemlja in se vali tukaj v morje.

Preden ji je ukazal izstopiti, je pobrodila z roko po gladini in zavzdihnila.

»Kaj ti je«, je vprašal Marij in ne da bi čakal odgovora, jo je prijel za roko in jo vlekel za seboj po bregovih, proti vasi, ki je čepela na njih. Peljal jo je v majhno gostilno in jo posadil v samotni sobi, kjer ni bilo nobenega gosta, za mizo. Naročil je jedi in vina in razpostavil pred Klaro slaščice, ki jih je kupil v Trstu. Sedel je tesno k nji. Klara se ni odmaknila, toda njen obraz je ostal hladen, kar je opazil takoj in se skoraj nehal smejati. »Pij vino in povej, kaj ti je. Nevoljna si.« Molčal je nekaj časa. Klara je med tem izpraznila časo in udarila z njo po mizi. Začudil se je še bolj. Na njene ustnice se ni hotel prikrasti nasmeh. »Nevoljna si. Povej mi, kaj ti ni prav. Ali ti je izročila mama premalo denarja? Reci mi samo vsoto in jaz ...«

Klara je sedaj planila v smeh in približala svoj obraz tik njegovega.

»Kaj govorite? Vaša mama me je vendar plačala za cel mesec. Hotela sem rešiti svojo mater in očeta in sestrice. Čujte, jaz imam tudi sestrice. Do pomladi bom odplačala ves njihov dolg. Zato sem postala vlačuga. Vaša gospa mama je kupila popolnoma sveže telo. Izročila ga je vam. Vi ste moj gospodar in jaz sem vaša sužnja! Zakaj se plašno obirate krog mene in moledujete. Manj grdi ste, kot sem mislila da ste, ko sem se odločila, da pojdem v mesto. Le nikar se ne obotavljajte, in se ne hlinite naprej! Grabite, kar je vaše! Evo, mladi gospod!«

Razprostrla je roki in približala svoje prsi skoraj tik njegovih. Marij pa je obsedel začuden in zastrmel v njen obraz, ki se ji je krčevito spačil v hipu, ko je razprostrla roke. Ne da bi se je dotaknil, se je odmaknil čez nekaj hipov.

»Rekli so mi, da si drugačna. Jaz nisem surovež. Nisem mislil, da me sovražiš. Če hočeš, ti dam denarja in se odpelji domov!«

»Ne, je vzkliknila. »Sedaj vas ne sovražim. Tudi nočem miloščine. Ostala bom v vaši hiši in morda vam ne bo žal zato. Zapomnite si pa, da zavisi od vas samih, kaj boste storili z menoj. Braniti vam ne morem ničesar. Škoda, da so vam pokvarili tako lepe oči, ki bi lahko drugače gledale na ljudi in v življenje. Marij, pijte vino! Vaša čaša je ostala polna!«

Naenkrat se je vzradoval, da ga je poklicala po imenu. Misel, ki jo je nameraval poprej izvesti, se je umaknila v ozadje in vesel je bil že tega da ga je poklicala po imenu.

»Ste imeli vi fanta doma?«

»Da, moj zaročenec me čaka. Bog ve, ali me bo pričakal.«

»Skušal bom tekmovati z njegovo podobo, ki je skrita v vaši duši.«

Nasmehnila se je in ni odgovorila.

»Pojdiva k staremu gradu na skalo. Lepo se vidi od tam po morju«, je rekel in plačal račun. Mirno je pustila, da ji je položil roko krog rame in odšla sta na skalo.

Sonce se je že nagibalo proti zatonu. Nebo in morje je bilo na zapadni strani kakor en sam orjaški plamen. Na desni pa se je širil temnomodri zaliv, ob katerem so se gubile nizke lagune in bregovi daleč proti Benetkam, na levo stran je ležala nizka obala, pod njima se je globoko doli zatelavalo morje v pečino in se ubijalo ob nji. Pred in med njima so krožili galebi.

Dolgo sta gledala vso to pred njima razprostrto lepoto, potem se je on okrenil k nji in vprašal:

»Ali naj vam povem zgodbo o upornem galebu?«

»Pripovedujte!« je zaprosila.

»Ne vem, če boš razumela, zakaj ti bom pripovedoval zgodbo. Dolgo je od tega, kar sem jo čital. Nisem več mislil nanjo potem. Sedaj se mi je pa naekrat povrnila v spomin.

Nekje ob širokem morju se je širila dežela, imenovana Dežela galebov, kajti nikjer na vsem svetu ni bilo toliko belih ptic, kot na tistih skalnatih bregovih, nikjer na svetu niso živeli galebi v takem veselju in razigranosti, kot na tistih bregovih. Vsak dan je nametalo morje množice rib iz svojih valov na sončne kamnite plošče. Galebi so posedali po skalovju in se brezskrbno gostili s hrano, pridobljeno brez truda, ali pa so plesali bele plese po sinjem ozračju. Kadarkoli pa je prišel čas, so se ljubili med seboj in prepevali radostne pesmi. Tako so živeli galebi sto in stoletja in morda tisoče let.

Naenkrat pa je zrasel v enem izmed tisočernih gnezd prečuden mladič, ki je bil že v gnezdu tako velik, da ga ni po velikosti prekašala nobena ptica. Kaj takega se še nikdar ni zgodilo v Deželi galebov. Mladiča so občudovali vsi, dokler ni poletel iz gnezda. Tedaj se je občudovanje spremenilo v mržnjo in sovraštvo. Mladič je v enem samem mesecu prekosil vse in so bile njegove peroti za obseg širše od vseh drugih. Mladič je bil takoj v začetku obsojen na samoto.

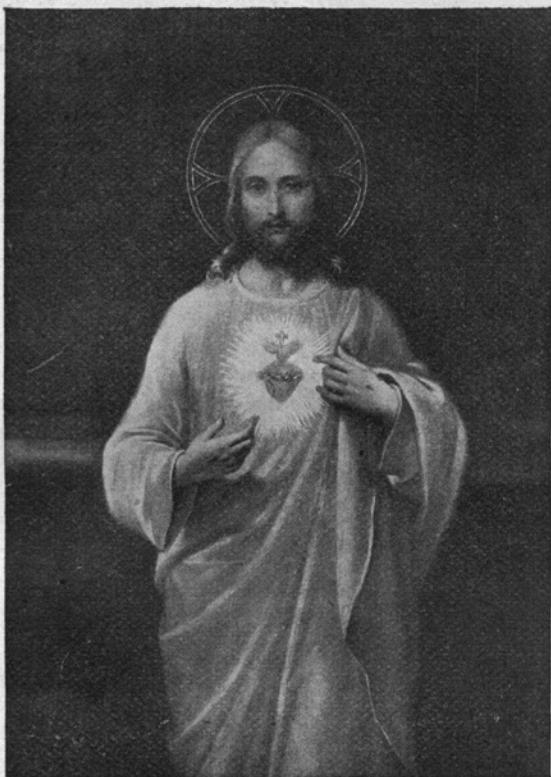
Posedal je sam po skalah daleč izven širokih trum, dokler se mu ni zahotelo, da bi preletel visoke gore, ki so se dvigale visoko nad deželo galebov. Razprostrl je krila in se dvignil v sinje višave tisoč sežnjev nad gore, kar dotedaj ni storil še nihče izmed galebov. Iz te višave se je ozrl v vsa obzorja in videl, da je Dežela galebov otok, izgubljen sredi oceana. Videl je, da je otok prazen in pust, in zahrepenel je po spoznanju, kaj je onkraj bregov.

Po skalovju so strmele tisočglave jate v sinje ozračje proti beli zvezdi, ki se je iskrla v soncu visoko nad njimi. V pticah se je vzbujalo občudovanje in strah. »Še nikdar ni nobena ptica poletela tako visoko.« Z občudovanjem in strahom pa je rasla mržnja in sovraštvo.

»Čemu se dviga v te višine? Ali ni tukaj dovolj morja, dovolj sonca in dovolj rib? Čemu se dviga visoko nad nas?«

Bela zvezda je padala v orjaških krogih izpod neba k širokim trumam in velika krila so naenkrat ustvarila veter med njimi. Samotni galeb je sedel mednje.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

P. Evstahij O.F.M.:

Večni Kralj.

*Lahno večna luč trepeče:
Jezus mili tukaj biva! —
Bogostan nam dom je sreče:
duša vdana mir uživa ...*

*Vem, Gospod, da večno ljubiš,
— bolj kot oče, bolj kot mati! —
da z dobroto srca snubiš,
človek hotel si postati! —*

*Bitje moje naj te hvali,
o Zveličar, Kralj nebeški!
— Nočeš, da bi zgolj se bali
in zato si — brat človeški!*

*V Svetstvu blagem nam si hrana
za svetosti visočine ...
Pridi k meni, rajska mana,
Ti, ki vladaš serafine!*

*Naj ljubezen tvoja sije,
v tebi duša naj ostane!
Milost sladka v srce lije,
kakor balzam celi rane.*

Kristusova mladenka — Marjeta Sinclair.

Marjeta Sinclair — petnajstletna.

Vsi vemo, da je današnja mladina v težkem boju. Bori se za svoje neminljive vzore. Nagonsko jih čuti v sebi, zakaj v mladi, nepokvarjeni duši, ki je ustvarjena za resnico, lepoto in blaženost, se naturno nujno zrcali Bog, ki je resnica, lepota in blaženost: v mirnem, neskaljenem jezeru se lahko zrcali nebo.

A po resnici stremeča mladina ima proti sebi težko ozračje sodobnega življenja, ki ne pozna višjih vzorov, ki se gubi in umira v tostranskih ciljih, v tvarnosti, uživanju in koristolovju.

Boj je težak in za množico mladih usoden. Zato govorimo o krizi mladine. In če celo za moško mladino boj ni lahak, koliko težji je za žensko mladino. V potisočermeni meri preže nanjo nevarnosti razkrajajočega materializma.

Kako hvaležni smo zaradi tega za kak svetel zgled, ki mimo nevarnosti kaže višavsko pot do vekotrajnih vzorov. Pier Giorgio Frassati je sijoč zgled fanta, ki je združil mladeniško odločno z življenjem molitve in se povzdignil v neminljiv katoliški značaj. Je vzor mladeniča, ki je z neprisiljeno naravnostjo odlično uravnal svoje obnašanje do ženskega sveta. Bil je vodnik šibkim in omahujočim; očiščujoče in dvigajoče je vplival na dekleta, ki se je z

njimi srečeval. Moško mladino uči brezpogojnega spoštovanja do deklinke duše.

V Marjeti Sinclair pa najdemo dekle, ki je z vso dušo verovala v svoje čiste vzore in ki si vere vanje nikdar ni dala vzeti. Kar je večno lepega in večno plemenitega, jo je objelo, vleklo nase in nikdar se ni pustila prevarati za to sonce. Ta cilj, — zvesta služba Bogu — ki ga je gledala pred seboj, ji je dajal gigantskih moči, da ni omagala na poti. Bila je idealistinja v najlepšem življenjskozornem smislu. Močna kot smrt — pravijo — je ljubezen. Pri njej so bili vredni brezpogojne ljubezni le večno neminljivi vzori. Zato je bila pri njej močna kot smrt ljubezen do vzora.

V Marjeti Sinclair vidimo dekle, ki se je za svoj vzor tudi borila; borila preudarno, umerjeno in dostojanstveno, zato tudi zmagovito. Ne omenjam zgodbe s fantom, ki je čutil silo njenih pesti; ne spominjam na tih dvoboj z veri sovražnim fantom zaradi podobe Matere božje; ne kažem na njen očarujoč način boja spričo opolzkega govorjenja nekega delavca v tovarni; poudarjam le Marjetino odločnost in doslednost, ki je z njo odvadila svojega zaročenca Patricija slabih fantovskih navad. Ni poznala umikanja in popuščanja. Boj ji je bil resen in svet. Postavila ga je pred izbiro: »Ali... ali. Ali boš tak, kakor se spodobi, ali pa pojdi!« Naraven in za dekle časten je bil izid boja. Dekle z vzori je zmagalo.

Svetloba vzorov je vedno močnejša kakor npravna mračnost verskih mlačnežev. Fant je moral priznati: »Nemogoče se je ustavljati dekletu, ki je polno žive vere. Iz mene je naredila drugega človeka.«

A Marjeta nam ni odmaknjena v nadzemske višave. Ni angel, ki le z brikostjo misliš nanj, češ, saj ga ne morem doseči. Marjeta je vsa otrok naše zemlje. Je ena izmed naših deklet, ki se veseli, se smeje, šali, teka za stavo, plava, hodi na počitnice, obiskuje muzeje, ljubi naravo, gore in jezera. A človeškost je na njej izčiščena. Ima smehljaj na ustnicah, a ne le zase, ampak da osrečuje druge.

Druga temeljna poteza na Marjeti je a s k e z a, izoblikovanje volje, gospodovanje duha nad telesom. Marjeta se je znala premagovati. Marsikatero dekle v zori nepokvarjenih dni vidi vzore pred seboj, a vzori zatemne, ker se njena notranjost pooblači. Samozataja ne kroti neugnanih strasti. Mehkužnost je rana, za katero bolelaho dekleta. Do vzora se vije le trnjeva steza askeze. Sinclair se ni strašila trnjeve poti.

Ali ni šla zgodaj, v mrzlem času, slabo oblečena v cerkev, da se je zgrudila nezavestna? Ali ni često ostajala brez zajutрка; od obhajila je šla na cestno železnico in se odpeljala naravnost v tovarno. Močna, prav nič mehkužna volja, jo je gnala, da si je izmislila križec z žebli ...!

A v vsem ni pri njej nič trpkega, nič boleznega. Ne. Sama dobra volja, sam smeh. Saj je življenje služba ob oltarju Najvišjega. In On je vreden našega poguma in dobre volje! Tako je nam postala Marjeta sicer težko dosegljiva, a vendar tako lahko posnemljiva umetnica, virtuoziinja življenja.

Mnogim pa bo Marjeta Sinclair pomenila še mnogo več. Morda jim bo govorila o poklicu najvišje odpovedi, o življenju popolne vdanosti v Boga, o junaškem prenašanju skrite bolečine.

Postala je že živ prapor stotisočerim po vsem katoliškem svetu. Marjeta je upravičen ponos tovarniških, kmetijskih in tudi mestnih deklet; mogočna afirmacija vsega, kar je večno deklinškega, večno lepega v deklinškem svetu.

Njeno telo počiva v veličastni grobnici v njenem rojstnem mestu Edimburgu. Bila je preprosto tovarniško dekle, pa počiva kot bi bila kraljica. Na grobu in na njeno priprošnjo po celem svetu se gode številni čudeži.

*

(Op.: Celotno življenje glej v knjigi: Dr. J. Žagar, Umetnica veselja, zaročenka. Misijonska tiskarna, Domžale-Groblje. Cena 10 Din, vez. 20 Din. Oceno knjige glej na ovitku.)

Margaret Sinclair

Beloglavec-Krajnc Draga:

Misel.

*Trudno stopa poletje
preko polja, gričev in stez;
z vročim dihom poljublja
šepet srebrnih brez.*

*Čudne sanjam sanje...
Srce razklano leži
in pekoči sončni žarki
srkajo srčno kri.*

*V zlatih pramenih solze
rubinaste se blešče,
ki jokalo skrivoma tiho
je drobno moje srce.*

*Žarki sončni temniijo...
Premrka je dolga povest
solz skritih, v dno srca zaprtih,
pretemna njih težka bolest.*

Dušica:

Milica umira.

Milica umira že dolgo, že več let. Tiho, neopaženo umira, ljudje tega niti ne vidijo, ne opazijo...

In če bi opazili, kaj bi jim bilo mar?

Saj ne vedo, kako težko je umirati — ne, umirati ni težko — ampak vedeti, da umira...

Milica ve, da umira. Ne danes ali jutri, ampak — v enem letu, mesecu...

Hudo je, če človek ve, da umira, da bo kmalu umrl, ko je še komaj začel živeti.

Milica ne žaluje, da bo mlada umrla. Lepo je, če ostane človek večno mlad in večno mlad je samo ta — ki mlad umre.

Tudi slovo od ljudi, od življenja Milici ni težko — čemu bi ji bilo težko?

Življenje je trdo in ljudje so hudobni. Razočaranja prinaša in bridka spoznanja in mnogo solz iztisne, ne samo iz oči, iz duše. Ljudje pa se tem solzam smejejo in nočejo umeti mlade duše, ki klone pod težo, ki omaguje.

Le nekaj je Milici hudo, ko misli na smrt:

Če umre, in to je zdaj gotovo, potem nikoli ne bo mamica, in to je tako želela...

Z bogato dušo jo je obdaril Stvarnik, ona sama se je trudila, da to bogastvo izpopolni. Zaklade je zbirala in vmes sanjarila: kadar bom mamica!...

Milica umira in je žalostna, ker bodo z njo vred pokopali njene lepe sanje, njene načrte — pokopali vse, kar je zbirala za takrat, kadar bo mamica...

Beloglavec-Krajnc Draga:

Pesem prepelice.

*Polje počiva...
Klasje v snu valovi.
V mehko poletno noč doni:
Pet pedi, pet pedi!*

*Misel od zemlje
bega do neba.
Rada objela
vso bi lepoto sveta.*

*Misel bi moja
zadnjo skrivnost vesoljstva rada dognala,
misel bi moja
se preko prostora in časa pognala.*

*O, kako majhna sem!
Drobna ko dlan!
Kaj obsežem, dosežem?*

*Spev glasan
v noč drhti:
Pet pedi, pet pedi!*

Hčere bežé ...

Končno se je Mina ustavila pred večjimi vrati, obloženimi z raznimi okraski in izrezljanimi glavicami. Ančka je vstopila za njo in pridržala sapo. Obe sta posluhnili, daleč, koncem hodnika je zašumelo krilo, bela perotnica se je zganila, redovnica se je vračala od molitve v koru. Mina je potrkala in nagnila glavo.

»Naprej!« je zazvenel mladosten glasek, skoraj podoben onemu, ki ga je slišala spodaj v veži. Tudi tu so se vrata neslišno odprla, znašli sta se sredi prostorne sobane, ki je služila za sprejemanje gostov. Starejša redovnica jima je ljubeznivo prožila roke. Njene oči so bile polne otroškega nasmeška, nos nekoliko zašiljen, lica zelo bela, ustnice brez barve. Kakor spomin, kakor senca ...

»Si vendar pripeljala svojo ljubljenko? Boš kar pri nas ostala?« se je obrnila redovnica k Ančki in jo posadila v širok naslonjač. Mladenki je prijala nepričakovana domačnost, posebno ker jo je redovnica tikala. Tudi Mina je bila vesela, da se je sestrična tako zavzela za njeno varovanko. Po malih ženskih razgovorih, ki se zaključijo z dobrovoljnostjo in sladkim pecivom, sta se poslovili; Mina ni hotela zamuditi mesečne pobožnosti. Tudi bi ne bilo prav, da se z Ančko prvikrat predolgo mudi, izredna spoštljivost do sestrične ji je narekovala tako obzirnost; odvedla je Ančko po drugih stopnicah v pritličje, kjer je bila kapela in soba za mesečne sestanke. Ta del samostana je kazal nekoliko več vsakdanjosti in življenja. Redovnice so govorile glasnejše, katera je stekla na vrt, druga se je zamotila pri cvetličnem grmičevju ali malem nedeljskem opraviilu ... V kapeli so bila zbrana mnoga dekleta, prve klopi so bile polne. Vrsta sveč je bila že nažgana, lepa Marija je zrla na zbrano družbo, zlati plamenčki se niso ganili pred njenim milim obličjem. Ančki so bili ti obrazi nekam znani, saj so bile te mladenke in starejše ženske njene sovrstnice, odtrgane od doma in pahnjene v mrzlo tujino. Nekatere so bile pokrite s svetlimi rutami, druge so nosile cenene klobučke s priprostimi okraski in pobledeli trakovi. Vsaka pa je prinesla s seboj košček domačije, bodisi v mislih, morda v hrepenenju ali v zatajevani solzi!

Kapela je bila polna nekega svetlega zatišja, zadišalo je po kadilu in milosti božji. Potem je pozvonilo, pevke so se strnile okoli harmonija in dvignile Marijino pesem. Mlad duhovnik je pristopil in zmolil pozdravno molitev; obrnil se je k svojim varovankam in jih objel s skrbnim pogledom. Na žalost je zapazil nekaj vrzeli, ki so zlokobno zevale med vrstami zbranih. Nekatere družbenice so izostale! Duhovni voditelj je začel svojo propoved, govoril je skoraj šepetaje. Njegove besede niso bile tako stroge, kakor jih je bila vajena Ančka iz ust domačega župnika; duhovni gospod se je prijateljsko razgovarjal in razlagal pomen današnje nedelje, belih oblačil in krstne nedolžnosti. Peljal je poslušavke na ceste, kjer se zbira lahkoživi svet, pokazal gnusobo in razdejanje današnje družbe, ki je

zavrgla Boga, poteptala pravico in prodala telo. Naslikal je obupne prizore iz predmestja, kjer se ne pojo svete maše, kamor komaj seže glas veliko-nočnih zvonov, kjer domujeta revščina in zločin. Duhovni voditelj se je razvnel, dodal svetopisemsko zgodbo in odvedel strmeče poslušavke k soncu vseh sonc, k brezmadežni Mariji ... Po opravljeni pobožnosti je pristavil prošnjo molitev za one mladenke, ki so danes pozabile na Marijo in niso prišle k njej v kapelo. Kje so zaostale? Ali jih je premamilo mesto, ki je danes zažarelo v pomladanskem razkošju, ali so zbolele, ali so ...

Po molitvi so se sestale v društveni sobi, kjer se je nahajala mala knjižnica, zastava in spominske slike. Tu se je razvilo domače kramljanje, neprisiljena zabava in pogovor. Mina je predstavila Ančko voditelju, ki jo je sprejel z očetovsko ljubeznivostjo. Popisal je njene razmere, kje služi, ali je preobložena z delom, če poje in mnogokaj še.

Ančka je vstopila v Marijino družbo. Lep dan je minil!

Poslej je Mina zvesto pazila na njo. Tiho prijateljstvo se je razvilo med njima. Marsikaj ji je pokazala pri kuhi, kako se pripravljajo redke jedi, kdaj se postreže s tem ali onim. Mnogo je pridobila tudi pri sobotnih večernih obiskih, ko se je zbirala pri ravnateljevi družini odlična družba. Tega razvedrila je bila nekoliko deležna tudi ona, kajti smela je nesti kakšno malenkost v jedilnico in se ozreti po lepih gospeh. V sobanah je dišalo po močnih cigarah, duh sladkega vina in izbranih jestvin je prevzel ozračje; zabava se je pletla preko polnoči ... Pri takih prilikah je ostajala hišna Julči večji del večera pri gospodi, kajti poznala je vse podrobnosti vljudnosti in mestnega okusa. Tako je pomagala Ančka kuharici, ki ni

mogla sama vsega opraviti. Mnogo-krat jo je poslala v jedilnico s podnosom narezka, pri čemer se je navadila priročnosti in prikupljive postrežbe.

Vse to ni ušlo paznim očem hišne Julči, ki je s prikrito ljubosumnostjo motrila sleherno kretnjo, ako se je zgodila brez njene vednosti. Nekega dne je resnično zasenčil grozeč oblak prijetno sožitje. Ančki je bila naklonjenost Mine zelo ljuba, vendar se je zadržala tudi proti hišni enako prijazno. Sicer je zrla hišna Julči na njo z nekega vzvišenega stališča, vendar nje to ni motilo ali odbijalo.

Na predvečer rojstnega godu hišne gospodinje se je zopet zbrala družba povabljenih znank in častivcev. Cvetje in veselje sta se družila, domača hči je igrala na klavirju prijetne skladbe. Slavnostno razpolože-

Bela, Lizi in Marjeta Sinclair
na počitnicah ob jezeru.

nje je objelo vso družino, tudi posli so bili deležni hišnega praznika... Pred pričetkom večerje je prišla v kuhinjo hišna Julči; danes je še ni bilo blizu. Brez pozdrava je obšla mizo in srdito vrgla po njej belo čepico, kakršno si privezujejo nekatere nad čelom, nekoliko radi snažnosti, nekoliko radi prikupnejše zunanosti. Mina in Ančka sta imeli opravka z obilnim pripravljanjem jedil ter niti nista opazili, kaj se godi. Komaj sta čuli Julčine trde korake. Ker se le ni ganila od mize, se je Mina vprašujoče ozrla proti njej:

»Kaj pa želite? Ali je gospa kaj naročila...«

Tedaj je izbruhnila iz Julčinih ust vsa zatajevana jeza; porogljivo se je ozrla na Ančko, ki je predevala predpasnik, in zarežala proti Mini:

»Če jo boste zopet pošiljali h gostom, poskrbite tudi za njeno snažnost. Mene tako nihče več ne vpraša, vse se dela proti moji volji.«

Kuharica Mina je močno osupnila, kaj takega še ni slišala; odložila je skledo in se naslonila:

»Lepo in skrbno počesano dekle je vsakemu všeč. Gospa se do danes še ni zgražala nad Ančko, ker ni pokrita. Ste morda že našli las v jedi?«

Toda hišna Julči ni hotela slišati odkritosrčnega vprašanja. Nagnila se je proti Ančki, ki je vsa prestrašena medlela kraj stolice za pomivanje, in ji stlačila čepico v roke:

»Za nocoj vam jo posodim, da ne boste tako kmečka in staroverska kakor kaka samostanska dekla.«

Ančka je že hotela v slepi pokornosti sprejeti malo stvar, toda Mina ni dopustila tega:

»V kuhinji jaz odgovarjam za red in snago. Naša Ančka ne rabi tiste navlake, kar nazaj jo nesite. Četudi radi tega nocoj ne streže gostom! Očitek glede samostanske dekle bi pa lahko prihranili... Tista zijala v kinematografih so vam vse. Ali ni škoda zdravja in denarja za norčije in prečute noči?«

V Mini je zrastel gorenjski odpor; ako ne bi hišna previdno umolknila in vzela čepice ter se odstranila, bi gotovo prišlo do česa hujšega.

Boj se je torej začel, napoved je pala, sovražnosti so se kazale v potrpežljivem molku ali prezirljivih pogledih. Trde stopinje, neprijazni odgovori, neprestano izogibanje, dolgočasni popoldnevi! Ančki je postalo silno hudo. Do nedavna je bila še gospodična Anica, poslej pa naj bo samostanska dekla. Tega očitka ni mogla pozabiti. Z Mino se ni upala govoriti, bala se je, da sluti gospa, kakšen razdor je zazeval med njimi. Morda krivi hišna celo njo, da je vzrok nesoglasja! Ančka bi rada zapustila to hišo in pobegnila. Toda kam? Kam...

*

Neke majske sobote je srečala Ančka po daljšem času tovarišico Marjeto. Prihitela ji je nasproti močno zasopljena, ji urno podala roko in se opravičevala:

»Na izprehodu sem se zamudila. Z avtomobilom sem se peljala, bilo je nebeško! Zares, kasna sem. Ob sedmih bi morala biti v hotelu.«

Ančka ni vedela, kaj bi odgovorila Marjeti, ki je urno snemala svetle rokavice in si popravljala šop las, ki so se razbrali na potnem čelu. Okoli vratu je imela ovito krasno ruto v rdeči in bledorumeni barvi; kratko krilce ji je segalo komaj do kolen. Vsa je dehtela po bogatih dišavah.

»Marjeta?« se je začudila Ančka razvneti mladenki.

»Poslušaj! Imaš jutri popoldan čas? Pojdemo skupaj na izlet, jaz sem prosta do desetih zvečer.«

»Morda bi šla«, je pomišljala Ančka. Spomnila se je, da je obljubila Mini, da pojde z njo v samostan k mesečni pobožnosti. Sedaj se bo pa rajši premislila in zgovorila, da jo je prišla obiskat rojakinja. Tako se ji ne bo treba sramovati Julčinih očitkov.

»Rada bi šla k božjemu grobu. Tam je lepo«, je predlagala.

»Se bomo že jutri zgovorili. Pripeljala bom nekega gospoda, da nama bo prijetnejše in kratkočasnejše. On rad kupuje sladkarije.«

Ančka se je skoraj prestrašila Marjetinih besedi in dvignila roko. Spomnila se je govoric, ki jih je čula na veliki ponedeljek na Žalostni gori. Plašno se je ozrla okoli, če prisluškuje kak znanec iz domačih krajev. Marjeta je opazila njeno zadrego in jo ravnodušno pregovarjala:

»Nič se ne boj, golobičica. Ti še ne veš, kaj je življenje. Torej jutri ob tretji uri pri frančiškanskem mostu.«

Mladenka se je bučno poslovila od molčeče tovarišice in stekla preko trga. Kdo bi jo mogel udržati, samo veter se je zapletel v njeno krilo, da je vabljivo zavihralo. Ančka je dolgo zrla za njo. Saj to ni bila več ona Marjeta s klanca nad Bregom, kjer sili robidovje čez prag in gnezdiijo lastovke nad podboji zakajenih vrat. Kje so tiste velike, žareče oči, krepki boki? Kako priročno je zadela škaf na glavo. Voda je visoko zapljuskala, telo se je prožno usločilo in se zopet zravnilo... Marjeta ni nikoli vrgla škafa. Moč in zagorelost! In sedaj? Zakaj je prevzela njeno lice neka brezbarvna bledost? Postala je podobna Luciji, vsa drobna in razigrana. Včasih sta skupaj nabirali brinje, skakali preko ograd in drseli po suhi travi, ki jo je požgalo sonce. Brinovka je cikala v hrastju, postolka se je vrtela nad mahom. Tako je bilo nekoč. Toda kam so se zagledale sedaj njene lepe oči, kam je zahrepenelo njeno drobno srce? Marjeta, žejna in nepokojna...

Ančka je po pomivanju zaupala Mini, da jutri ne more z njo v samostan. Mukoma je razodela to vest; čutila je, da je postala Mina radi tega žalostna. Vzdihihnila je celo! Ančka kar ni mogla dokončati z opravičevanjem, jecljala je kakor otrok, ki se je pregrešil:

»Jutri izjemoma ne morem. Obišče me rojakinja, malo bova ogledali mesto.«

»Saj nič ne zamerim, tudi opravičila vas bom pri voditelju«, je tihoma pristavila Mina. »Samo eno vas prosim, pazite, ne iščite grešnih priložnosti, da vas ne pogoltnejo vrtinci.«

Ančka se je spomnila domačega župnika. Kako čudno se ujemajo nekateri ljudje! Lucija in Marjeta, Julči in Lizi na Dolenjskem, gospod župnik, stari Kabej in kuharica Mina... Pozno v noč je premišljala o sebi. Nenadoma jo je prešinilo vprašanje, komu bi primerjala svoje ravnanje in mladost? Komu? Morda Tinetu...

Ančka je mnogo prezgodaj dospela na dogovorjeno mesto. Doma je ni zdržalo, hišna je neprestano oprezovala za njo, ali pojdeti skupaj z Mino. Nalašč je prinesla na hodnik kletko s papagajem in jo snažila, česar že dolgo ni storila. Ančka je morala mimo nje! Glasno jo je pozdravila:

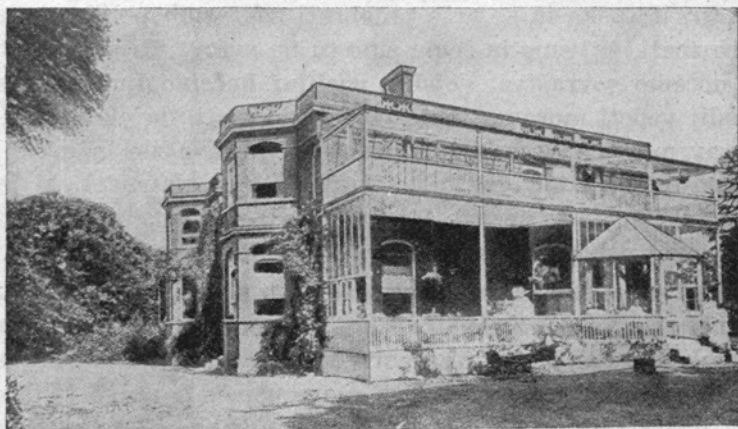
»Z Bogom. Domov se vrnem ob sedmih; gospa ni ničesar naročila.«

»Prav«, je zamomljala Julči in malomarno okrenila glavo. Papagaj v kletki je jezno poskočil, stegnil vrat in zakričal:

»Bar-r-aba...«

To je bil sicer njegov vsakdanji pozdrav in odziv, vendar se je Ančka zdrznila; neprijetno ji je postalo, kakor da ne dela prav in še ujeti ptič nekaj sluti.

Nedeljski svet se je zgrinjal mimo Prešernovega spomenika in hitel proti pošti, kjer so odprta zabavišča. Mlade meščanke, gospodje z nepogrešljivo cigaro, mesarski hlapci v pisanih jopičih, vojaki, ljudje brez cilja. Množica je gomazela po hodnikih, preko trga, pred cerkvijo, za vodo. Vmes se je drenjal nerodni tramvaj s klopotajočimi kolesi, zakasnel okoliški voznik z zbeganim konjem, mrzlično trobeč avtomobil. Okna frančiškanskega samostana so bila polna zlatega blišča, mogočno pročelje cerkve Marijinega Oznanenja se je kopalo v rdeči pripeki. (Nadalj.)

Sanatorij Marillac. Na skrajnem levem koncu na vrhu je bila Marjetina soba.

Povsod Boga!

Zadnjič smo zaključili: **Prej ne bo miru na svetu, dokler ne zavlada socialno gospodstvo v Kristusu.** — Katoliški duh in ideje morajo biti vodilne povsod! — A dandanes? **Mlačnost** je zla bolezen naše dobe. Čeprav dokazuješ: tako in tako je; Bog je, to-le zahteva od nas; takšne-le so naše dolžnosti do Boga in ljudi; vendar, kljub vsemu temu dokazovanju, kljub dobri, morda celo strogi vzgoji v letih doraščanja, kljub raznim vzorom in zgledom, knjigam in listom z lepo vsebino, je še vedno toliko verske površnosti, življenske negotovosti brez trdne usmerjenosti, kam in kako, da se vprašujemo: Ali je res vse delo na verskem, socialnem (družabnem) in drugih poljih zaman? Ali pa smo narodič šibkih, hlapčevskih dušnih »vrlin«, ki za značajno velikopoteznost ne zadoščajo? Eno ali drugo, gotovo je, da se boječi, majhni, nizki značaji skrivajo v cerkvi daleč vstran od altarja ali celo izven cerkve; da mnogokje lopov kvanta in sramoti vero in nравnost sploh vpricho množice molčečih »poštenjakov«, ki se jim deloma celo imenitno zdi, da malo potacajo lastno čast in dostojnost; a naša dekleta, čim niso več pod perutmi svojega doma, zlasti, če gredo po svetu v razne službe, zakaj one mnogokrat tako hitro izgube trdnost vere in značaja? Mnogo, premnogo primerov o mlačnosti glede vere, nравnosti, časti in poštenja bi še mogli iz naše slovenske srede naštet. Naj nam do zadošča v dokaz: **Verska mlačnost, površnost, nedoslednost zastrupljajo počasi pa zanesljivo naše duše;** odtod pa izvirajo neštete nadloge in težave, ki nas tarejo dan na dan in morda čedalje bolj. Izza kulis raznih kriz, ki so se razpasle vsepovsod, nevidno vodi igro življenja Bog, ki ob pravem času pošilja in dopušča šibe in nesreče ter tako postavlja mejnike, ograjo razpasujoči se kužni bolezni, ki se imenuje verska mlačnost in mrtvilo.

Vprašanje le nastane: **Kako ozdraviti to stanje?** V dobi, ko na vseh koncih in krajih poka in se vrše preobrti na raznih poljih, moramo najprej dobro znati, **kaj smo in čemu smo tu na svetu. Mi smo kristjani, katoličani; nočemo sovraštva, vojska, nasilja; hočemo ljubezni med seboj, med narodi;** vedeti moramo in se po tem ravnati, da človek ne sme biti zver, čeprav morda frizirana in izobražena, ki dela zlo in grize ljudi navadno le posredno, n. pr. za kuliso kapitala (= glavnice), ki je sam po sebi mrtev, a vendar se zgovarjajo nanj, češ: iz gospodarskih razlogov je bilo to in to zlo potrebno (n. pr. odpuščanje delavcev iz tvornic).

Današnji svet rabi, nujno rabi predvsem stvari, ki so bolj dragocene ter pomembnejše ko dovršeni stroji in drugi imenitni izdelki na polju tehnike: najbolj je sedanjemu svetu potrebna **vera, pravičnost, nравnost, ljubezen, poštenje.** Le na teh temeljih more uspevati pravo ljudsko blagostanje in dušno zdravje.

Ali ne smejo vse te čednosti in načela biti le skrite ter se pokazati v življenje le tu in tam izza plot, morda samo takrat, ko se v to nudi laska-

joča prilika (v dostojni družbi, v debati, razgovoru o grdobijah današnjega sveta itd.); korajža, odločnost v obrambi dostojnosti, časti, vere ni baš odlična poteza v značaju Slovencev. Ravno tega nam je tako treba: **Bleda, hirajoča stebelca vere v naši notranjosti prenesti na zrak, svetlobo, sonce, v boj**; tam se bodo nežne rastlinice okrepile, živahnejše pognale in zrasle, vera bo res trdna postala, duh zdrav in bister, pogled v življenje oster in jasen. Le trdna vera bo privedla svet v red iz sedanje nenravnosti, gospodarskega poloma, socialne razrvanosti.

Ne mislimo, da bodo sadovi npravnega preporeda brez težav in v obilici padali v naše naročje; **brez trpljenja ni rešenja, ni bogatih uspehov** na polju reševanja in zdravljenja ogroženih duš. Vedimo pa: **borba je življenje**, v boju se razmahnejo najrazličnejše izrazite in tajinstvene naše sile, ki bi sicer v mrtvilu drevene in se sušile. Slabiči se ustrašijo nazivov: nazadnjak, zaostalež, tapka, hinavec itd. Zlato se v ognju preizkuša, železo v plamenu vari in kuje; **vera in značajnost pa živi, raste, uspeva tembolj, čimbolj je preganjana**.

Vzemi kos ilovice; lahko jo gneteš in ji pri tem daješ gotovo obliko, ki predstavlja to ali ono bitje, en ali drug predmet.

Slično je z našim duhom: zanemari ga, pa boš umsko in značajno slabič, nikjer upoštevan; preobrazuj ga v tej ali oni pravi smeri, pa boš rastel v duhovnih vrednotah, ki odlikujejo človeka. **V vednem boju preizkušan katoličan bo notranje postajal popolnejši, trdnejši, za udejstvovanje kot praktičen (dejanski) kristjan sposobnejši**.

Dobro poznavanje verskih resnic, udeleževanje pri verskih vajah in raznih podobnih prireditvah, življenje s Cerkvijo sploh polagoma trdno usmerja duha v ozračje pravega dejanskega (praktičnega) kristjana. Zato je prav in potrebno, da se udejstvujemo v življenju na tak način ter s tem in tako notranje dozorevamo in postajamo popolnejši. —

Skromne so človeške sile, če so navezane le same nase. Naša volja je nagnjena k slabemu. Bati se je, da bomo — navezani izključno nase — opešali ob takšni potnini na cesti življenja. Na dolgo pot moramo vzeti s seboj nekaj več, kakor je neobhodno potrebno. Saj ne vemo, kaj se nam bo vse dogodilo, priključilo v času tako dolgotrajnega in opasnega potovanja.

Brez božje pomoči smo res — ničla. Kolikokrat smo že bili v hudih duševnih stiskah, a telesno morda v smrtni nevarnosti! Nikdo ne more reči: Sam, s svojim umskim ali telesnim delom in modrostjo sem sedaj to, kar sem. Kako bridko se tak človek moti! Posredno ali neposredno, očitno ali tajno, povsod je božja roka vmes. To je neomajna resnica. Pravijo, da dandanes ni čudežev; nešteto jih je, vsak poedini človek jih je doživel v svoji duši, toda naše telesne oči vsega tega ne vidi.

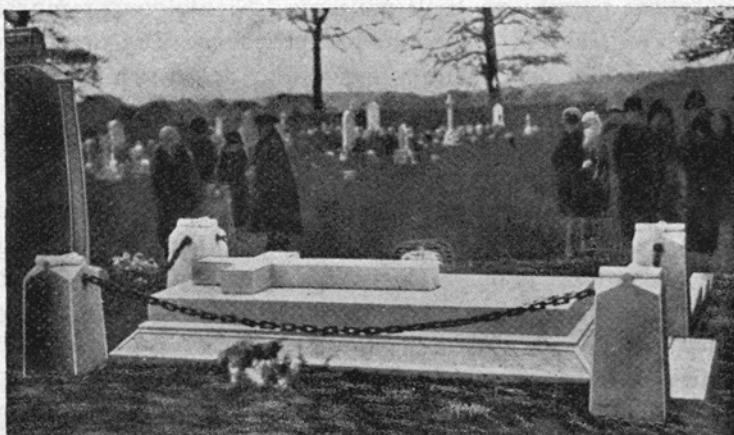
Zato bližje k Bogu! Z njim smo vse, brez njega nič. Čim več storimo zanj — v tej ali oni obliki, tem stoternejše nam bo povrnjeno, v tej ali drugi obliki. Zlasti današnja doba nam nalaga dolžnosti, da živimo in delamo vedno in povsod za Boga, sebi in drugim v duševni in telesni blagor; da z vso silo delamo za kraljestvo božje na zemlji. To kraljestvo je

svetovno, obsega vse narode. V njem ni nasilja, zlasti ne gospodarskega, ki dandanes mori in tlači malone ves svet. Le socialno (družabno) gospodarstvo v Kristusu more svetu dati pravi mir. Ta cilj se sam ne bo k nam približal, le mi mu moremo priti bližje, toda šele po dolgotrajni, značajni in preudarni borbi z vsemi protivnimi silami, deloma očitnimi, deloma prikritimi in tajnimi.

Načela pravičnosti, ljubezni, npravnosti, poštenja moramo — čim smo z njimi najprej same sebe napojili — vcepiti in gojiti na vseh poljih javnega in zasebnega življenja, v družini, šoli, pri urejevanju socialnih vprašanj, pri vseh javnih zadevah in nastopih itd.

Božja resnica rabi glav in duhov, da vanje verujejo, o njim razmišljajo, po njih žive. Potrebuje pa obenem jezikov, da o njih govore vsepovsod in ob vsaki primerni priložnosti, doma, na cesti, v poljubni družib, organizaciji itd. Če za katero stvar, potem je gotovo prav, da za svete stvari, za božje nauke in načela zastavimo z vso odločnostjo vse svoje sile, tudi svoje telesne moči, če bi nas nasilni strahovalci protizakonito in kršeč npravnost, ogrožali. Seveda je to bolj naloga moških, a tudi ženske naj ne stoje prekrizanih rok ob strani.

Katoličani vsega sveta se zgrnimo prav tesno vkup, združeni obenem z vsemi onimi, ki še mislijo pošteno in dosledno. Zaupajmo svojim duhovnim voditeljem; ne prosjačimo za milost pri ljudeh; mi zahtevamo dosledno in neprestano pravice, krščanske pravice in svobode. Naše ideje niso toliko za obrambo ko za napad, ofenzivo na polju duha.

Grob Marjete Sinclair na Mont Veronu v Edimburgu.

Klopotci pojo ...

(Konec.)

Čuj! Kaj je bilo to? Razločno je slišala ropot, top in zamolkel, v očetovi sobi. Mrzel strah ji stisne srce. »Papa, odpri! Kaj ti je?« Stene molčijo, le klopotci brnijo. Po hodniku zažvižgajo glasni udarci električnega zvonca. Zaspano se pritipa kuharica Ana v prvo nadstropje: »Kontesa, za božjo voljo!« »Ana, hitro prinesite sekiro! Gospodu papanu mora biti zelo hudo. Vdrla bom v sobo.« Povelja so kratka in ne trpijo ugovora ne obotavljanja.

Kratek sunek z drobno sekiro: prožna medenina se loči od lesa, vrata so odprta. Na mehki perzijanski preprogi se trudi graščak, da bi se pritipal k postelji. »Papa, slabo ti je.« »Tea, ti! Nič hudega. Kratka omedlevica kakor že večkrat!« Rahel smehljaj ožarja blede potno lice.

Kmalu je toliko močan, da leže v mehke blazine pod svilen oodejo. »Saj ni nič!« Smehlja se nežni hčerini skrbi. Pred vrati ustavi Tea staro hišno: »Ana, prosim, pazite pri gospodu! Grem k zdravniku po zdravila.« »Kako? Sedaj? Saj tako je gospodu že večkrat prišlo. Pa se niste tako razburili!... Pa vsaj Antonu recite!« »Anton je len, zaspan in nezanesljiv. Samo vpregel-bo.« »Oh, kontesa! Noč in dež in veter in nevihta se bliža... Mladina, mladina!« Mrmraje sede stara služkinja v mehki naslonjač k razkošni postelji. Pazljivo premotriva mirno graščakovo obličje. Pridušeno drdranje koles jo vznemiri: »V taki noči! Oh, in še skozi črni les!«

Teina drobna roka strumno vravnava vajeti, ko dirjata vranca po mehki cesti. V daljavi se utrinjajo plameni bližnje nevihte, preko polja veje leden piš, a Teo grejejo vroče in nemirne misli. V srcu jo očitajoče kljuva: »Če zboli, kdo je kriv? ... Če umre, ...« Rezko udari kratki bič, da se iskra konjiča vzpneti in zdirjata v divjem loku. Smela vožnja ji umiri srce, ji zjasni misli.

Črni les! Temna stena ji zastavi pot. Električna žarnica le medlo obseva velika debela in meče iz voza poševne žarke na polzko, blatno cesto, da zadržujeta vranca nagli dir.

Črni les! Tei je tako domač, tako drag! Pritajeno šepčejo stoletne krone. Morda si pravijo slavne dogodke o lepih starih časih, ko so tod stolovali njeni pradedje. Morda šumijo molitev uspavanko rajni grofici, o kateri kroži govorica, da ji duša nepokojna bega po senci starega gozda. O, da bi mogla videti! Potožila bi ji: »Ni miru mrtvim? O, še manj miru je živim. Srce je pšenično zrno med dvema mlinskima kamnoma; njeno in Tinetovo. Saj vidi v njegovo dušo: v njo še vedno sije žar bele hostije na oltarju, in želja postati svečenik Gospodov, še ni umrla.

Grom pretresa ozračje, da se zmajejo visoka debela in zapleše suho listje v pošastnih vrtincih. Splašeno se vzpneti vranca. Moder blisk ostro šine v gosto temo. In drugi, tretji. Tea zrahlja vajeti; naj se preplašena konja sama pretipata po blatni cesti. Grom se srdi in težkih, zamolklih udarcih. Tea se prepusti navdušenemu občutku v občudovanju velike in razjarjene narave. V daljnem zvoniku naznanja kladivo eno po polnoči. Kako lepo je tu! Tea se čudi, da se je bila vsa vdala hipnemu razburjenju. Saj je papanu že večkrat bilo tako. Dobro ve, da ne bo hudega. Smešno je, da bo vzbudila starega zdravnika in napravila toliko nepotrebnega hrupa.

Prve težke kaplje udarijo na tanko obleko. Šele sedaj zapazi Tea, da je v razburjeni naglici pozabila plašč in klobuk.

Iz črnih kep, pošastno nagromadenih na nočnem nebu, zasika bela kača. Ognjeno telo zasine za hip, za dva hipa. Potem se zaje v najvišjo smreko. Z žarečim objemom jo zdrobi in jo s kratkim oglušujočim sunkom raztrga. Konja zarezgetata in

poskočita; s plašno besnostjo preganjane zveri lovita pot; prevrnjen voz polzi za njima. V groznem sunku se je sprožila iz njega deklinška postava in v velikem loku zadela ob kamen. »Grobnica rajne grofice« misli Tea; a le za desetinko hipa. Potem jo objame mehak val blodečih sanj.

XI.

»Tea! Dete moje! Dolgo sem čakala nate. Da si le prišla!« Široko odpira Tea velike temne oči. Je to mamica, ki ji je umrla, ko je bila stara šele tri leta? Visoka žena je oblečena v črno in lepi blede obraz je okamenel v globoki žalosti. »Rajna grofica sem, ki ne najdem pokoja v razpadli svoji rakvi. A sedaj si prišla ti, mila moja. Naj te čuvam!« Visoka gospa poklekne k boleči glavi. Globoke gube črnega svilenega krila se dotikajo znojnega Teinega čela. Mokra je svila in diši po ilovici. Iz velikih blodečih oči nemirnega duha se vsujejo težke solze. Padajo Tei v oči, v čelo, v lica. Lenedomrzle so. »Spančkaj, Tea, spančkaj!« Pramati poje uspavanko. Čudna pesem! Tako daljna in tako znana. Kakor šumenje visokih stoletnih vrhov je ... In vmes padajo velike, mrzle, težke solze ...

Kako dolgo je spala? Oh, v glavo reže ostra bolečina. Misli so prikovane v vrtoglavo omotico in blodijo ko ptičke, ki se hočejo dvigniti v svobodni vzduh, a so jim peroti pristržene.

Pramati jo odeva s škrlatnim pajčolanom in jo posuje z zlatimi rožami. Z močnimi rokami dvigne Teo, ki je drobna in slaba ko ranjena ptička. Pa je to res rajna grofica? Nista domača hlapca, ki jo mehko in varno polagata v voz? Tea vidi, da so na kamnu vzcvetele drobne rdeče rože. »Kri!« se ji zaseka v možgane. A zaman ugiblje, kaj pomeni ta beseda. Mehko in toplo ji je, ko jo znova pregrinja temna nezavest.

Predrami jo skeleča bolečina v zatilniku. Čudno! Doma v svoji srebrnobeli postelji leži, krog nje pa se gnete mešanica plahih in zbeganih postav. Skrbeč znan glas vzdihne s težko prikritim obupom: »Kaj se da ukreniti gospod doktor?« in s sonornim glasom odgovarja črna postava: »Telefoniral bom specialistu v mesto. A pravega upanja ni. Sunek je bil tako močen, da je kamen rnil zatilniško kost. Morda bi bil ponoči, ko se je nezgoda dogodila, lahko pomagal. Ob zori, ko so jo našli, je bilo že prepozno.« Kopica črnih ljudi se gnete k vratom. V sobi je tiho, prazno. Le iz velike daljave priplaka glas: »O, ti moj otrok! Meni si hotela dobro, meni zdravnika, pa si srečala smrt. O, Tea, Tea!« Kdo je plakajoči starček? Tei je domač, tako domač. Čuvstvo nežnega usmiljenja ji sproži slabotne dlani, da trudoma božajo starčkovno glavo, sive lase in blede, zgubano čelo.

In zopet zaspi ...

Škrlatni trakovi preprežajo belo sobico. Sredi zarje plaka črna grofica: »Tea, vesela sem, da boš umrla. Ugasnil bo naš rod in jaz bom šla v luč in mir.«

Tam pri vratih je mlad fant. Kdo neki? Starček, ki je prej jokal, ga vodi in se skloni k njej: »Glej, Tine!« — Prazna beseda! Tine! ... Saj res! Tine!

Gosta megla v glavi se raztrga in h klečečemu kraj postelje se prtipajo voščeni prsti: »Duhovnik boš. Bodi dober duhovnik!« In k očetovi desnici: »Papa, Silvo!« Rahla opominjajoča prošnja je zadnje ime.

Zarja zaliva sobo s poslednjimi utrinki. Molč. Le stenska ura tikataka v globokih, svečanih nihajih.

V mlado ugasujoče srce lije neskončni mir. Teo objame močno čuvstvo sladke lepote, tople blaženosti in velike, velike sreče, ki se zgosti v eno samo polglasno besedo, ki jo dahnejo bele ustnice: »Bog!«

Naslednji hip je pri Njem.

Zarja za gorami ugasne. Grajščak se mukoma vzravna ter ustavi nemirno nihalo velike stenske ure.

*

Leta teko ko valovi v reki. Teko in prinašajo pozabljenje starega gorja v novem. Le eno živi globoko v srcu kakor cvet v okrilju zemlje: spomin mladosti.

V mehkem, nežno razigranem plesu padajo bele zvezdice k zemlji. Polje počiva v pričakovanju velikega, skrivnostnega razodetja, ki se ima dopolniti to noč. Mohor hiti premrlih rok in razgretih lic v svoj svečano razsvetljeni dom. Desnica oklepa vitko in prožno smrečico. O, koliko radostnih skrbi mu objame misli in mu greje srce. Za male kodroglavčke, ki bodo čuvali rdečo lučko pred jaslicami; za njo, angela svojega dobrega; in še za dedeka Korena, starega, a čvrstega; in za babico, sivolaso, sključeno, ki prebira črni molek, da sprosi blagoslov domu in žari v srečnem ponosu, če poleti misel k sinu svečeniku. O, Korenu je sladko dajati, ker ga je nebo blagoslovilo s srečo ...

»Klanjam se, dober večer!« »Dober večer, Mohor. Tudi nesete smrečico?« »Tudi, tudi.« »Pa gospod, imate tako veliko, vso s srebrom in z belimi svečami okrašeno!« »Da. Svojemu spečemu otroku jo nesem. S Silvom sva jo okrasila. Mrtvo je pri nas, mrtvo. Silvo boleha. Življenje mu je izpilo zdravje. Meni srce vedno bolj nagaja. Srečna je le ona, ki spi pod težkim kamnom. Lahko noč, Mohor!« »Lahko noč.« Dolgo strmi Mohor v temo, kjer zgineva v meglenem mraku visoka graščakova postava. Mrzel veter biča ledene kristale. Hu! Mohor si tesno ovija topli plašč ter hiti, da ga čimprej objame topla svetloba in veselo žgolenje njegovih malčkov.

Zimski vihar se zaganja v ocrnele kamne in preperele križe; rahlo boža bele gomile, kakor da bi popravljaj mehko odejo spečemu otroku. Tema in mir. Le iz gotske grobnice lije bela luč sto drobnih svečk božičnega drevesa. Srebrni okraski sijajo ko velike težke solze. Trudno jih gleda grajščak, pogreznjen v globok baržunast naslanjač. Vonj svečic preprega kapelo mrtvih, da ožive mračne stene in se trgajo iz velikih slik v črnih okvirih spomini daljnih dni. Božični spomini ...

Mehko mu sijajo stare oči; prijetno trudne se rahlo zapro. V sanje se ukradejo nekdanji sveti večeri in mu dahnejo na vele ustnice rahel smehlaj sreče. Globoko ga objamejo topli prividi, da ne sliši rahlih stopinj, ki se bližajo kapeli!

Visokostas duhovnik se čudi božičnemu krasu na tem mestu. O, kolikokrat je v težkih urah romala njegova misel k njenemu grobu. In sedaj je tu. V tihih nočnih urah je v tujini za njo molil; sedaj ne more. Kakor da ne potrebuje molitve ...

Mirno gori v srcu spoznanje kakor svetla luč: da ne bi spala Tea v smrtnem spanju, da bi hodil z njo pot življenja, bi čulo v duši belo svečeniško hrepenenje do konca. In vendar: da bi mogel, s srčno krvjo bi jo obudil k življenju, vsa leta svojega življenja bi žrtvoval za par uric tistih časov, ki jih ni več. O, lepa je pravljica mladosti! »Bila je princesa Tea in bil je princ Tine. V srcu je cvetela ljubezen, v duši volja, ki je bila mogočna, da bi premagala svet. Oba sta bila lepa, in svet je bil tu radi njune sreče. Ovire do popolne sreče, zasanjane v sladkih sanjah, so bile pošasti kakor v vsaki pravljici. Morda je bila zato pravljica slajša, čarobnejša? ... In konec?

Hladna rakev tam in življenje, polno odpovedi in žrtev za druge tu. »Saj je lepo živeti za druge. A če bi Gospod dejal: »Pridi, moj dobri in zvesti!« bi vedro odgovoril: »Moje srce je pripravljeno ...« Srečen je Jurij, za dom živi in v bodoče mu pletejo misli venec rož. Kristi svetijo lučke otroških oči. Priklenjena sta oba k zemlji, in z neba trgata blagoslov zase in za svojce. Sicer Krista ... Zadnjič se mu je trudno nasmehnila: Mlada nisem več ... Mladost! O, samo enkrat še biti mlad!

Sveti večer ... Pri oltarju bo o polnoči pel s sveto cerkvijo in z betlehemskimi angelskimi kori: »Slava Bogu ... in mir ljudem ...! Mir. Samo mir ... A kje je velika sreča, ki objame misli, da zapoje srce, da se duša sladkega nemira polna več ne pozna? ...

Vroče solze mu zalijejo oči: O, Tea! Tebi je dobro. Utrgana v cvetju, nisi dočakala jeseni. Jesen je mrzla. In zima prihaja ...

Klopotci v vinogradih pojo težko ko v snu. Pojo počasi, nežno. Pojo čarobno besedo, ki je pesem največje sreče naše bedne zemlje. Klopotci pojo: mladost, mladost, mladost ... Pa se zakrohoče zimska burja, da udarjajo zvoki trdo ko rožljanje zarjavele verige: življenje, življenje... in enkrat ostro, presekano: smrt! In zopet: življenje, življenje, življenje ...

*

Klopotci so peli, pojo in bodo peli, ker večno neizpeta je pesem žitnega polja in vinskih gor; stara in vendar vedno nova je povest mladih src, ki poslušajo drdranje lesenih koles in pletejo svoje velike želje in vroče hrepenenje v daljne nebo, v ljubljeno zemljo in v trdi takt klopotcev.

Ranfl Ivan:

Teta Marinka.

Mehka, srebrna mesečina je lila skozi okno Marinkine sobe. Marinka je hotela že leči, pozno je bilo. Pravkar je ugasnila luč. Pisala je svoj dnevnik. Skromen je bil ta dnevnik, sešit iz dveh zelenih zvezkov. Toda Marinke to ni motilo. Vse njeno tiho hrepenenje, vsa njena mladost in njena duša je bila izlita na ta skromen papir. Njeno bolečino so nosili listi, njeno tožbo so skrivali.

Marinka se je naslonila na križe v oknih. Svetli prameni mesečine so se razlili po njenih licih, ki niso skrivala mladosti. Mlada je še Marinka, cvet na travniku, ki ga šele odpirajo prvi poljubi jutranjega sonca. Ta rana mladost pa je polna skrivnosti. Srce se je odprlo, predalo je vse, nič več ni imela Marinka oblasti nad njim.

Vročo glavo je naslonila na križe. Rožmarinov duh ji je ovil obraz, jo božal po licih... Prižgala je luč. Odprla je zeleni zvezek in čitala še enkrat:

»Matej! Nekaj težkega leži na moji duši! Toda podleči ne smem, močna moram biti — zaradi tebe. Vso temo bom pregnala iz svojih misli, iz sebe, da bom vsa sončna ob tebi. Ti hočeš svetlobe, ti hočeš sonca! Matej moj, vse to ti hočem biti...«

Ni končala Marinka. Ob križe na oknih je potrkalo, rožmarin se je zazibal. Marinki je udarilo srce z vso silo... Rosa na travni bilki, ki trepetala pred vročim sončnim žarkom.

»Marinka!« Matej kliče.

Marinka je trepetala ob križih. Mesečina je zavila v srebrno kopreno dvojce mladih src... Pisan travnik, poln rosnih kapljic, ki se boje zlatih sončnih žarkov...

»Marinka«, je dejal takrat Matej, »ne zabi! Moram iti! Prihranil bom počasi in prišel po tebe. V vojaški obleki bom, tudi oficir bom še lahko. Samo ne zabi!«

Tako je govoril. Nikdo ni slišal.

Mesečina je božala dvojce vročih lic...

Matej se je trdno odločil. K vojakom gre, prostovoljno, v vojaško službo gre. Dva sta še na domu, zato je bolje, da si poišče kruha.

»Marinka!«

»Matej!« — »Z Bogom!«

Poltemna senca je izginila za sadovnjakom.

Marinka je slonela še dolgo ob križih. Mesec se je skril za oblake. Vonj svežih njiv je silil v izbo.

*

Mladost je šla... S travnih bilk so izginile rosne kaplje, sonce je stalo visoko... Kakor sanje je šlo vse mimo, sanje, ki so polne pomladi, in sanje, ki so polne bolečine.

Marinka je zorela.

Tiste dni pa je udarilo v njeno življenje brez usmiljenja.

Vse je počivalo, kakor nekdanj, ko je prišel v mesečini noči. Naenkrat pa je segel ognjeni zubelj preko rožmarina in križev v oknih. Marinka se je zbudila in zkričala. Mati je prestrašena prihitela v njeno sobo. Napol oblečeni sta pobrali nekaj ponošenih robcev in očetovo uro, ki je za spomin visela na steni. Življenje sta si rešili. Kmalu je bila domačija pepel, pogorišče. V njunih dušah je bil takrat tudi sam pepel, samo pogorišče...

Mati je po tej nesreči zbolela. Po nekaj mesecih je umrla. Marinka je ostala sama. V njo je režalo s strašnimi očmi življenje. Nič ji ni obetalo takrat, zahtevalo pa je vse. Marinka je delala pri tuji hljudeh, spala v tuji hiši.

Pa je dobila tiste dni pismo od Mateja. Vedel je za njeno nesrečo. Tri zvezde že ima, dobro mu je. Pismo je hladno, brez hrepenenja, napisano brez ljubezni. Kakor odgovor na neljubo vprašanje.

Marinka ni klonila. Trdno in neusmiljeno je bilo življenje, zato pa je utrdilo v njej dobro. Zeleni zvezek je spravila v kovčeg in šla, samo da ne vidi kraja, kjer so ji zrasli upi visoko, da se tem nižje zrušijo...

*

Tako je premišljevala svoja leta teta Marinka. Sedela je na stari skrinji, pred njo pa so ležali posamezni listi zelenega zvezka. Nekje na podstrešju jih je staknila.

»Kaj čitate, teta?« jo vprašam.

Ni skrivala. Povedala je vse. V glasu je bilo opaziti rahlo drhtenje. Pa vendar je pripovedovala krepko.

»Bog naj te čuva«, mi pravi h koncu in položi velo roko na ramo.

Zagledal sem se v obličje, ki je bilo po trpljenju skoraj vse mirno, le nekaj drhtenja je izdajalo boleč spomin.

Videl sem dušo, ki je znala premagati življenja bolečino.

Ohridsko jezero v Južni Srbiji.

O prijateljstvu.

D^ošlo mi je lično pisemce mlade tovarišice, ki je bila v kopališču. In med drugim mi piše: »Tu sem sklenila več prijateljskih zvez z dragimi mi gospodičnami. Toda kako si bom ohranila vse te prijateljice?« Lahko bi ji odgovorila kratkomalo takole: Ne bo ti niti treba ohraniti si jih, ker so sklenjene tjavendan, kot si kdo zlahka nakoplje prehlad ali trganje. Če so ti sedaj drage, po končani sezoni ti bodo prešle med spomine ... In tudi tem spominom bo le kratka doba.

Toda ne; pisemce zahteva daljšega odgovora, ker zahteva tudi izraz »prijateljstvo«, ki postaja le presplošen, malce premišljevanja, večje in resnejše ocenitve, kot se mu da navadno. Prijateljstvo, drage, je najnevarnejše vseh čuvstev, ker je čuvstvo, ki najlažje vara in razočara. Ljubimo lahko osebo brez vzajemne ljubezni, toda prijateljstva ne moremo sklepati z osebo, ki ne odgovarja popolnoma in docela našemu čuvstvu. Še več: če se lahko ljubi tihoma, nasprotno ni mogoče gojiti tihoma prijateljstva, ki mora biti vzajemno, utemeljeno na spoštovanju in zaupnosti, če hočemo, da je čuvstvo res vredno tega naziva. Ne smatram prijateljice sošolke, tovarišice. Nikakor ne in četudi bivata skupaj. Tako prijateljstvo se mi zdi kot gorske cvetke, malovažne, prosojne in lahke kot perje, ki jih razžene sapica na vse strani, da ne ostane v roki drugega kot golo steblo.

Pravo prijateljstvo, zdravo in globoko, mora imeti vse druge temelje, biti mora izliv čuvstev, umevnost, zaupnost, da druží trdno in trajno mladi duši nad vse in čez vse socialne predsodke. Toda najti prijateljico, vredno tega naziva, najti bitje, ki odgovarja v vsem in za vse našim čuvstvom in koje ljubav nas stori dobre, boljše, nam razsvetli dušo z najčistejšo duševno lučjo, ni lahko. Pač pa je lahko varati se, in ni grenkejšje prevare kot verovati in zaupati v dobro prijateljico, a o priliki spoznati, kako nam je neizmerno daleč in časih neumljivo nasprotna.

Sv. Frančišek Saleški je pisal tozadevno: »Lahko je ločiti svetno in zemsko prijateljstvo od svetega in krepostnega, kot se loči ponarejen med od čistega. Prvi je dostikrat na jeziku slajši od naravnega, ker mu primesi pomnožujejo sladkost.

In svetno prijateljstvo je često sladkobesedno, strastno čebljanje, hvalisanje lepote, ljubkosti, medtem ko ima ono pravo in resnično le preprosto, odkrito govorico.«

Čez vse odkrito, pravim, ker ni mogoče, da bi zastirala dvoje odkritih duš tenčica hinavščine. Ena mora poznati slabost druge in najti sveto srčnost, da ji jo odkrije. Prevelike nežnosti, ljubkosti, pretvare, himbe, so kvar prijateljstva, ga razkosajo. Naj bi se iz tega svetega naziva ne sklepala bedarija, a da bi se ohranil kot dragocen dar osebi, v katero moremo brez pomisleka staviti vse svoje zaupanje.

Prijateljice, da, prijateljice v dobrem, v delu, v moralnem poštenju in ne zato, ker bivajo skupaj, ker so sošolke, ker se zabavajo v istih zabaviščih. Prijateljice pač, to se pravi, združene globokega in čistega čuvstva, ki mu niso hrana sladko bese-dičenje, nespametna zaupnost, spominske knjige in vonjava, mnogobarvna pisemca, toda prijateljstvo, ki zna vztrajati, v bolesti, v tihoti, v daljavi in ko združi dvoje bitij tudi po dolgih letih ločitve z istim srcem, z istim smehljajem. Toda prijateljstvo je jako redek in drag dar. Ne more se razsipati polnih rok, kajti z vednim razkosavanjem bi ostale le drobtine ... in drobtine življenja kot drobtine ljubavi niso še nikdar nikogar zadovoljile. Torej ni mogoče skleniti nagloma in bliskoma svetega prijateljstva, ljubiti za gotov čas ... To niso prijateljstva, ampak znanja, in ni mogoče zamenjati tolike različnosti ...

Nežni Janez je bil Jezusov prijatelj. In Jezus, umirajoč, ga je videl ob vznožju svojega križa ...

O novem stanovanju.

Pohištvo.

Prepričani smo, da nam pohištvo ne služi samo zato, da nas dekorativno zadovolji, temveč da najdemo v njem popolnoma enostavno orodje, in prostore, za naše smoterno in udobno življenje. Mizarska obrt je že tako daleč nanizala s svojo tehnično izvedljivostjo vsem našim delom pohištva razno ornamentiko in formalnost, da je končno prišla radi svoje močne medsebojne konkurence do rešitve, da kupca optično vzhiči in žal na škodo udobnosti in praktičnosti pohištva. To pa naknadno šele spoznamo, ko je pohištvo že razpostavljeno v prostoru, katerega po navadi zelo utesni. Zgodi se, da se gospodar prav krepko zjezi nad mizarjem in omaro, ko vzame ob prazniku svojo nedeljsko obleko iz omare in je zavoljo pretesne omare vsa zmečkana. Seveda ne sme biti omara preveč široka, kje pa bi bilo potem dovolj prostora za lepo zaokrožene in najmanj 20 cm na ven zijajoče noge, ali pa podstavek.

Če imamo pri omarah že noge, naj bodo dovolj visoke, da lahko udobno izčistimo pod njo tla. Če pa ni nog, naj bo masiven podstavek pomaknjen približno 5—7 cm pod omaro, da ga ne obtolčejo čevlji, ko odpiramo vrata.

V stolihi ni potrebno, da je isti slog kot pri omarah, če ne se lahko zgodi to, da se zmučimo na takem stolu, če sedimo dalje časa. Stol naj bo v proporcijah človeka, da mu da podporo, če sede. Bo naj tako izdelan, da se vse mišice odpočijejo in nudi človeku lego, da lahko spodobno in neprisiljeno sedi. — Stol naj bo tak, da gost, ki ga opazujete, ne bo v zadregi, kam z rokami, kam naj obrne noge, ali pa celo kako se naj neopaženo vzravna, če ga že mogoče po dolgem razgovoru boli hrbet.

Samo ob sebi je razumljivo, da isti stol ne bo mogel zadovoljiti človeka, ko sedi in obeduje pri mizi, ali pa če hoče ležerno sedeti ob mali mizici, v miru pokaditi svojo porcijo tobaka in prebrati svoj dnevnik. Stol, ki ima naslonjalo za roke ali pa visok hrbet, še ni vedno pripraven stol, kjer si naj odpočijemo. Tak stol je lahko mnogo nižji, naj ima dolg sedež in precej nagnjeno naslonjalo. Mizica pa, na katero položimo knjigo, ko sedimo v takem stolu, da počivamo ali kadimo, pijemo kavo, čaj, šivamo ročno delo, naj odgovarja stolom po višini. Takšna naj bo, da jo lahko brez posebnih naporov predstavljamo v razne dele sobe, kjer se pač najudobneje počutimo v teh trenutkih, ko zbiramo nove sile za ponovno naporno delo.

Napačno je, če mislimo, da so otroške sobe v merilih pomanjšane sobe odraslih. Predvsem pazimo na sledeče: na enostavne konstrukcije z gladkimi ploskvami in kolikor mogoče malo kotov in žlebov; na lahko premeščanje in malo ostrih robov, ob katerih bi se naši malčki obtokli. Predvsem pa stremimo na pestre barve, s katerimi ima deca mnogo veselja.

Tudi pohištvo naj bo za otroka nekakšna igrača. Kakšno veselje ima otrok, če si s stoli ali mizicami zgradi in zamisli v železnico, avto, konja, ali trgovino, ali karkoli že zmore otroška fantazija.

Otroško pohištvo naj bo udobno v uporabljanju. Deča naj se prosto in lahkotno zabava v svoji sobici, da se lahko sama dobro in varno vsede na stole, vendar pa ne sme biti otroško pohištvo nikoli tako, da bi bila najmanjša nevarnost, da se naši malčki pomehkužijo.

(Nadalj.)

+ Kolodvorski misijon. +

Jan. Oblak:

Prodane žrtve.

Slika iz življenja okrog leta 1910 v treh dejanjih.

O S E B E:

Trdan Miha, kmet iz Doliča	Štern Moric, trgovec
Marjeta, njegova žena	Froh Salomon, trgovec
Trdan Jožef, prevžitkar iz Doliča	Goldstein Sara z Dunaja
Slobodnikova Majda, sirota iz Doliča	Mici, njena služkinja
Krajnikova Ana, služkinja iz Stanetič	Policijski komisar, policaji na Dunaju.
Članica Kolodvorskega misijona na Dunaju	Loewenberg Artur, trgovec

Prvo dejanje: Dolič v Sloveniji. Drugo dejanje: Gradec. Tretje dejanje: Dunaj.

Prvo dejanje.

(Kmetška soba.)

PRVI PRIZOR.

Trdan, Trdanova, Majda.

Trdan: Tako ti povem, deklina: Pri nas imaš vse, česar potrebuješ. S tvojim očetom — Bog mu daj večni mir — sva si bila vedno dobra. Če torej hočeš, bodi pri nas.

Trdanova (sedi za mizo): Saj veš, Majda, če moraš delati drugod, delaj rajši pri nas, in mi ti bomo vedno kakor domači.

Majda (plete pri mizi nogavico): Bog vam vse to poplačaj! Vem, da ste mi bili vedno kakor bi bila vaša od tistihmal, ko sem izgubila svoje starše. Pa bila sem pri vas že zadosti dolgo, zdaj bi rada še nekoliko po svetu.

Trdan: Po svetu? Čemu po svetu? Ti naš Dolič in mi nismo dovolj?

Majda: Lepo je tu. Tu imam svoje starše na božji njivi, nerada bi, toda, saj zopet pridem, eno, dve leti v svetu nič ne škodi.

Trdan: Povsod dobro, doma najboljšo, zapomni si, Majda! Res, da človek po svetu marsikaj vidi in sliši, a kaj mu na koncu vse to pomaga.

Majda: Svoljšakova Mara je tudi šla v svet in je danes velika gospodična.

Trdanova: A tako. Ti misliš tisto dekiino, ki je na Dunaju. Bog me varuj, nočem ugovarjati, ali to ti povem kot mati, meni ne ugaja. Kaj ne, oče?

Trdan: Ženska žensko najbolje razume. Samo trenje z očesom, pa spozna, kaj je v kateri. Da po pravici povem, tudi meni se to dekle ne dopade, saj ni ne mestna ne kmetiška.

Trdanova: Tisti klobuk s perjem, pa tisto ozko krilo, da še hoditi ne more v njem, to ni. Lepše bi ji pristojal robec in naše platneno krilo.

Majda: Ona mi je pisala in me vabila, da dobim na Dunaju jako lepo mesto, zelo dobro službo.

Trdan: Na Dunaj torej hočeš?

Majda: Zavoljo Mare.

Trdan: Na Dunaj torej. (Hodi po sobi.) Veš, Majda, odkrito ti povem: Bil sem po svetu in izkusil sem že svet, pa Dunaj za naše ljudi ni. Bil sem tam. To je celi Babilon. In ljudje tam niso kdovekaj prida. Veš, čim večje mesto, tem več slabih ljudi.

DRUGI PRIZOR.

Dedek.

Dedek (prihaja): A, Majda tukaj. Slišim to ime zunaj, pa pravim, pojdi, pojdi tudi ti na kratek pomenek noter. Bog daj dober dan, otroci, vsem skupaj. Hvaljen bodi Jezus Kristus!

Trdan: Na veke vekov! Lepo pozdravljeni, oče. Pridite, le pridite, prostora zadosti! (Ga pelje k mizi in z roko malo pobriše mizo in stole.)

Trdanova: Danes vas še itak ni bilo nič k nam. Z našim gospodarjem sva se že pogovarjala, kaj li danes delate.

Dedek: Berem, otrok, berem.

Trdan: Zmerom berete, da vas ne bolé oči!

Dedek: O, hvala Bogu, ne bolé, nič ne bolé; imam bistre, da vidim naše pohorske vršace, vidim Peco in Golico prav na meji in še čez.

Trdan: To je vid, pa v takih letih.

Dedek: Vesel sem in Boga hvalim, da ima človek na stara leta še tako dobro oko, da lahko gleda in opazuje svojo grudo, ki jo obdeluje.

Trdan: Kaj pa šele té-le naše vrhove naokrog.

Dedek: Res, Kopa, Ragla, Golica, Peca in tam zadaj naši slovensko-koroški velikani, ki nosijo na glavi bele oblačke, kakor nevesta pajčolan.

Trdanova (s smehom): Stara nevesta.

Dedek: Seveda stara, a vendar še zmerom mlada, saj se vsako spomlad odenejo v zelenje in v ranem jutru se smejejo v soncu kakor mladenke. Kaj ne, Majda! A kaj si tako žalostna? Drugekrat poješ, veselo tekaš semintja, govoriš in brbljaš, zdaj pa — nemara srček?

Trdan: O ne, oče, srčka menda še ni oddala, pač pa hoče iti za srečo, po svetu za srečo.

Dedek: Za srečo? Pa kam, Majda?

Trdanova: Na Dunaj.

Dedek (počasi): Na Dunaj (odkimava z glavo), na Dunaj? Ali res, Majda?

Majda: Za Svoljšakovo Maro grem, dedek.

Dedek: Za tisto torej. Kaj te pri nas ne veseli?

Majda: O pač, ali rada bi videla svet. Človek postane čudaški, če vedno samo doma čepi in nikdar ne pogleda v svet.

Dedek: Ej, ej, glejte no, kako te je ta Dunajčanka dobro pripravila. Po svetu torej?

Trdanova: Tako daleč.

Trdan: Med tuje ljudi in drugo govorico.

Trdanova: Med pšenico je vedno ljulka.

Trdan: Pa ljulke je tam več ko treba. Naš slovenski človek, tu z našega Pohorja, se zgubi tam in pogubi kot makovo zrno. In potem, kakšno more biti življenje, če človek sliši druge besede, drug jezik, tujo govorico.

Majda: Svoljšakova Mara se nič ne pritožuje, zna že dobro nemški, prav tako kakor po slovensko in lepo službo ima.

Trdan: Privoščim ji to, privoščim. kakor želim vsem ljudem vse dobro, to pa vendar rečem, da za nas na Dunaju ni. Kjer se človek rodi, tam se mu najbolj prilega.

Trdanova: Koliko se jih je tam gori že izpridilo.

Trdan: In življenje izgubilo. Škoda jih, škoda.

Trdanova: Majda, ne misli, da ti branimo. Ne, ne, da ne boš kdaj rekla, da smo bili nasprotni tvoji sreči. Ako hočeš, poskusi, pojdi gor, in če boš videla, da ni zate, vrni se zopet k nam!

Trdan: Duri imaš vedno na stežaj odprte, in to zavoljo rajnkega očeta. On je že na pravici božji, pa bil je možak. Besedo je držal in dal je na svojo čast in poštenje.

Trdanova: Poštenjak je bil do kosti.

Trdan: Saj je bil iz naše poštene, pohorske krvi, in ta je trdna kakor tamle vrhovi Pece in Velike Kope.

Trdanova: Škoda ga. (Majda vzdihuje, solze ji porose oči, ki jih zakriva z robcem.) Nič ne vzdihuj in ne jokaj! Saj se — upam — ne boš izgubila v svetu. Roke imaš, močna si tudi, grda nisi in dela se ne bojiš, kaj ti še več treba?

Trdan: Ako ti Bog zdravje da, boš srečna. Samo pridna bodi.

Trdanova: Kakor tvoja rajna mati — Bog ji daj lahko počivati tam na pokopališču pri Sv. Ilju. Hodili sva skupaj v šolo, bila je urna, živahna in na moč dobra ženska.

Trdan: Bila, bila, vsa čast, škoda, da jo že zemlja krije. To dobroto imaš, Majda, po njej. Denarja ti nista zapustila, živela sta od dela svojih rok, a dobro sta te odgojila, in to je boljše ko težki grunti.

Majda: Vsak dan za nju molim in se jima zahvaljujem, da sta me lepo učila in k dobremu navajala.

Trdanova: Zaslužita to, dekle, zaslužita.

Dedek: I no, časi se spreminjajo. Od kdaj pa kdo pomni, da bi ljudje z našega Pohorja hodili služiti prav gori na Dunaj, tega ni bilo...

Trdan: Mladenič sem v primeri z vami, oče, a imate prav.

Trdanova: Jaz se spominjam samo nekega Dolenčevega, ki so mu rekli zeleni Franček, a drugega nikogar.

Dedek: To je slabo znamenje, da naši ljudje zapuščajo domače kraje in se udinjajo tujini. I no, saj vem, preveč preprosto jim je doma. Preveč preprosto je delati na polju, skrbeti za gospodarstvo, krmiti živinico, preprosto kmetiško se oblačiti, ruto na glavi nositi. Pa kaj vam povem, otroci: Ne bo imelo dobrega konca vse to, ne bo. Žalostnim, hudim časom se bližamo.

Trdanova: Vse hoče gosposko biti in gosposko živeti.

Trdan: Delo na kmetih je zaničevano, kmetiško delo so zavrgli.

Dedek: To je tisto, sin, to je. Danes slišimo in beremo povsod o napredku, o svobodi, ki bo — pravijo — brez Boga, brez vere. Res, povsem drugo življenje kakor za mojih mladih let, ko je živel še stari trdni rod, ki je z veseljem delal in trpel na kmetiški grudi, rod, ki je užil malo dobrot, ki je bil z malim zadovoljen in danes splošno razširjene mehkuznosti ni poznal. Danes vse beži v mesta, češ, v mestu se lažje živi kot na deželi, kakor tu pri nas.

Trdan: Toda, kako dolgo?

Dedek: Res, tega ne upoštevaajo, da v mestu izgubljajo zdravje v zakajenih tovarnah, kjer garajo od jutra do noči kot nema stvar. Nimajo zraka, nimajo božjega sončeca, kakor mi v božji naravi. Saj veš, kako naj raste, raste rožni grm, če nima sonca niti zraka. Bledi, hira, vene in pogine.

Trdan: Tako je tudi z ljudmi.

Dedek: Kateri ne cenijo božjega sonca in čvrstega zraka doma. Mi imamo kmetiškega dela čez glavo, a nič ne de. Pride zopet dan Gospodov, pride nedelja, pride zima in človek se odpočije, oddahne. Tam pa... (zamahne z roko).

Trdan: Tam pa še praznikov ne posvečujejo.

Trdanova: In v nedeljo ne poznajo počitka.

Dedek: Tako je, tako. Škoda teh ljudi. Zunaj, tu na vasi so obrazi kakor višnje, oči kakor studenci v gozdu, roke močne, tam pa — v kratkih letih kakor stare obrabljene metle.

Trdanova: To pa zavoljo tega, ker ni zdravja.

Trdan: Mi te ne odvrčamo od tega, Majda, če te veseli, le pojdi, poskusi.

Dedek: Škoda bi te bilo, deklica, če bi te utegnili zadeti kaj hudega. Tukaj bi te marsikateri krepak fant nosil na rokah. Tam pa so ljudje vsake sorte. Berem in slišim, da tudi brez vere, brez molitve. Kaj drugega more izhajati iz takih ljudi kot hudobija in greh na greh. Če bi šla tja, pazi nase, kakor na zdravje, tako na dušo. Oboje človek lahko izgubi, a silno težko zopet dobi in najde.

Trdanova: Tam se pozabi tudi materina beseda.

Dedek: Tudi beseda, hči, naša slovenska beseda in tudi molitev v tej besedi, katero ga je mati učila. In to je tisto, kar je najhujše. Kdor zataji Boga, zataji tudi jezik, in kdor noče znati domačega jezika in molitve, tudi Boga noče poznati.

Trdan: In staršev ne časti.

Dedek: Tudi na nje pozabi. Pozabi na svojo zibelko, na naše slovenske gore, polja in travnike; druge stvari ga vesele, prav mnogokrat grešne. Slovenska govorica, kmetiško delo, naše lesene koče so takemu človeku preveč preproste, preberaške.

Trdan: Srca nima.

Trdanova: Kdor se svojega jezika sramuje, zasluži, da ga zaničujejo vsi ljudje.

Dedek: Zasluži, zasluži. — Ali mlada kri si ne da ukazovati, kaj šele braniti.

Trdanova: Mora se izdivjati, iznoret.

Dedek: Le eno je: dostikrat pri tem norenju, pri takem izvihranju stopi božji sel doli in uniči vse. Premnogi si v viharju mladosti izkvari zdravje in žalostno konča.

Trdan: Žalostnih dogodkov ne manjka. Glejte Dolenčevega Francka!

Dedek: Iznorel, izvihral se je že z dvajsetim letom. (Dalje prih.)

Poročila in dopisi.

Fani Vengustova za Dekliško zvezo Škale pri Velenju: Pozdravljene! Me mladenke imamo svojo Marijino družbo in Dekliško zvezo. Marijina družba naj nam nudi možnost udejstvovanja na verskem polju, naša Dekliška zveza pa nas naj izobražuje, naj nadaljuje v šoli započeto delo. — Ravno o Dekliški zvezi bom spregovorila danes nekoliko besed. Mladenke smo ravno na vratih življenja in se pripravljamo, da ga same začnemo živeti. V tej dobi, ko smo skoraj same sebi prepuščene, polne življenja in mladih moči, se moramo zbirati v Dekliški zvezi, ki naj nam bo drugi dom, kjer lahko vsaka pove svoje mnenje in se kot sestre med seboj pogovorimo. Dekliška zveza je popolnoma naše društvo, ali še boljše povem, naš krožek, in zato moramo tem rajši in s tem večjo ljubeznijo pri njej delovati. Saj ne delujemo samo za njo, ampak pred vsem za sebe, kajti same bomo imele pri tem največ koristi: srčno se bomo izobrazile in se marsičesa naučile. Varno bomo stopale roko ob roki skozi težave dekliskega življenja, druga drugo bomo podpirale, da katera po opolzki poti sedanjosti ne zdrkne. Naš pogled bo jasen, naše srce čisto, strogemu človeku bomo mirno pogledale v obraz, češ, nič nam ne moreš očitati. Kakor vidiš naše deklisko življenje zunaj med svetom, tako je tudi v naši notranjosti; v tem oziru vlada pri nas mladenkah najlepša harmonija, saj zajemamo moč in neusahljivosti studenca v tabernaklju; Večni Sin nam pomaga, da ohranimo kljub umazanosti sedanjih dni najlepši biser vsakega dekleta — nedolžnost. Le na ta način lahko v današnjih časih, ko vse vzdihuje pod težo življenja, skrbimo za to, da postanemo plemenite v vsem svojem dejanju in nehanju. — Skrbeti moramo za svojo srčno kulturo. Dekle brez čutečega srca je kakor cvetoča kopriva, ki ne zna drugega, kot neprijetno opeči. V bodočnosti ne bo veljal več pregovor, da »človek toliko velja, kolikor pač plača«, temveč da »človek toliko velja, kolikor zna«. Dekleta, ostanimo dekliska! Oprimimo se zato svoje Dekliške zveze in delajmo v svoj dobrobit. Redno prihajajmo k sestankom in vsako lepo besedo zasadimo globoko v srce in jo zalivajmo z molitvijo. Ostale bomo idealne in potem bomo šele spoznale in doživele, da je življenje kljub težavam teh dni silno lepo!

Zaprte duhovne vaje v Lichtenthurnovem zavodu v Ljubljani. V času velikih počitnic bodo sledeči tečaji: za meščanske gospe od 29. junija do 3. julija; za gospodične učiteljice in uradnice od 9. jul. do 13. julija; za žene in matere z dežele od 29. julija do 2. avgusta; za dekleta od 12. avgusta do 16. avgusta in od 25. avgusta do

29. avgusta. Prijavite se čimprej osebno ali pismeno Vodstvu Lichtenthurnovega zavoda, Ljubljana, Ambrožev trg 8. — Začetek zvečer prvega dne. Oskrbnina znaša za vse dni 100 Din. Duhovne vaje bodo vodili preč. gg. misijonarji sv. Vincencija Pavelskega.

Spoznanje.* Mrak. Anka sedi vsa obdana od srčastih listov španskega bezga, v objemu njegovega vejevja na vrtni klopi. Opojna vonjava dehtečih šmarnic jo je zvalila sem, ter ji dala povod, da je sanjala o svojem mladem življenju ter si slikala njegovo bodočnost v najpestrobarvnejših slikah.

Iz njenih sanj jo prebudi hipoma krepek jek zvona, ki naznanja svoj večerni: ave. Zdajci se zdrzne in nekaj šine v njeno notranjost, da zmoli nehote angelski pozdrav. Pozdrav v čast božji Porodnici jo osreči in sama sebi se začudi ...

Zdrava Marija!

Doslej ni poznala skrivnosti sreče, ki je zlita v njo, ni je molila, dasi je bila še napol otrok. In vendar je ta molitev čudovito lepa in vsebuje toliko tihega veselja!

Naslednje dni hodi molče okrog ter nekaj išče. Vse to veselje, ki ga je do zdaj strastno ljubila, zanjo nima več bleska, njena duša hrepeni po nečem, ki mora biti tam nekje v daljavi in kar jo tako skrivnostno muči. Nič ne more utešiti njenega hrepenenja, povsod zavrnjena odide, češ: nisem, kar iščeš!

Pa tava sem ter tja in stopi nekega dne v cerkev. Vse je tiho. Le izpred velikega križa zasliši pritajen vzdih mlade redovnice, ki upira solzno oko v Njega, ki je za nas izkervavel. Na njenih ustnih je pa smehljaj in z lic se ji bere neskončna sreča ... In zaželi si tudi Anka vsaj malo te sreče — te tihe radosti.

Počasnih korakov se približa križu ter motri s hrepenječim pogledom na njem Višečega. Mahoma ji stopa pred oči vse njeno lahkomišno življenje, ko ni niti urice resnega premišljevanja posvetila Njemu. Zdaj, ob pogledu na križ se spomni živo besed, ki si jih je nekoč zapisala pri veronauku: Nalašč Je bil za trpljenje ustvarjen — gledal Je pred seboj vso grozoto trpljenja — trpel Je vse svoje življenje — videl Je, da bo Njegovo trpljenje za mnogo zastonj.

Za mnoge zastonj! Ali tudi zanjo? Ne, za njo ne sme biti, nikdar ne!

Vsa strta se zruši pred križem na kolena in prosi v popolnem kesanju odpuščenja neskončno Usmiljenost ter obljubi resnično poboljšanje. Opustiti hoče družbo slabih tovarišic ter se okleniti Križanega

ter iskati tolažbe v združenju srcā pri Njem, čigar ljubezen je zdaj spoznala.

S svetim spoštovanjem kleči v nedeljo pri mizi Gospodovi in težko čaka blaženega trenutka, ko lahko prejme v lepo srce svojega Rešenika. Po združitvi z Njim nikakor ne more popisati sreče, ki jo čuti zdaj njena duša. Zato se približa tudi drugi in tretji dan k sv. obhajilu ter se vrača vedno srečnejša. V teh tihih trenutkih, ko je vasoval Bog pri njej, spozna smisel življenja, doume njegov globok pomen ter obljubi svojemu Rešitelju neomajno zvestobo.

Ali dnevi neskaljene sreče so končani. Že so spoznali ljudje, da je krenila na pravo pot, že ji mečejo pod noge trnje, ki si ga pač ni obetala. — Trdo in ostro ji prepovedo združenje z Ljubiteljem njene mlade duše. V tihi samoti mrje žalosti po Njem, čigar ljubezen si je njeno srce že prisvojila. Bila je to prva bolečina po srečanju z Njim, prva žrtev Njemu na oltar!

Ne sme! Pa vendar hoče! Z božjo pomočjo in svojo jekleno voljo bo dosegla vse!

In tako koraka dan za dnem proti svetišču ter se tiha in vesela nič več ne čudi večernemu zvonjenju, tudi se več ne vprašuje, kaj išče. Zdaj nosi s seboj tisto lepo in veliko, po čemer je tako željno koprnela.

Čeprav postajajo dnevi preizkušenj čedalje hujši in, čeprav se vrste vedno česče težave in bridkosti, ji pogled na Križanega zadostuje, da prenese vse. Tiho prenaša boleti, ki jih dopušča. On in čaka potrpežljivo dneva, ko ne bo več odvisna od drugih, temveč bo lahko dejansko sledila klicu božje milosti ter se zaročila s Kraljem vseh kraljev in Kateremu hoče ljubezen junaško povrniti s svojim življenjem.

Spoznala sem jo, Slovenko. Vroče pomladansko popoldne je bilo tu doli na jugu, ko sem šla sama s knjigo v roki po belih kamnitih stopnicah na Marijan kraj Splita. Prišla sem do »šetališta dr. Račica« Tam sedem na klop pod palmo, odprem knjigo in nemoteno čitam, ne meneč se za opazke mimoidočih mladih ljudi. Seveda njim ni

všeč resni obraz tujk, ki smo jim posebno privlačne. Žal, že marsikatero je omamili sladki nasmeh, sladke besede. Odsle so... in se niso vrnile. Počasnih korakov prihaja mlado dekle. Njen pogled je bil moten, blede je bilo njeno lice. Iz njenih potez se je čitalo nezadovoljstvo — dušni nemir. Težko dihanje jo je primoralo, da sede in se odpočije na sosedni klopi. Uprla je pogled v me, da mi je segel v dno duše. Motrila me je. Zakaj? Videla je slovensko knjigo! Ojunačila se je in me vprašala, če sem Slovenka. Da, Slovenka sem! Poskočilo je mlado osemnajstletno dekle na moj odgovor. Sledil je potem razgovor, iz katerega sem spoznala njeno mlado, trpeče srce.

Že se je poslavljalo zlato sonce za goro in poljubovalo nemirne morske valove in udarjalo iz njih kakor iz zrcala. Mrak je legel na zemljo; z vso svojo milino je prisvetila nebeška lučca in za njo se jih je prižgalo na tisoče... Hrepenenče je zrla mlada dekliska duša v čudodelno lepoto neba. — Zamislila se je... Težke slutnje so vstajale v njeni duši, skoraj neslišno je trepetalo njeno srce. Hrepenelo je po nečem višjem, idealnem — nedosegljivem. A kako priti do tiste idealnosti — vzvišenosti? Pusto, mrzlo je v njeni duši, oledeneli so ji idealni cilji, upi. Nedosegljivi! Upre pogled v me... srečale so se solzne oči. Težak, kakor križev pot Zveličarjev se mi je zdel ta trenutek, pot samotnega dekleta v tujini. Spomnila sem se na nje, ki je uteha žalostnih, njegova milost naj prešine tudi njeno mlado, trpeče srce, katero se pogloblja v nejasno trpljenje.

Umirila se je in počasnih korakov sva odšli. Mimogrede sva stopili v cerkev, v katero naju je privabil zvon. Zabrlele so sveče pred oltarjem, zabučale so orgle, zasvetila se je zlata monstra. Klečali so verniki po kamnitem tlaku, glave so se upogibale nizko, roke so trkale na prsi. A nato se je oglasil v najinih dušah hvaležni »Tebe Boga hvalimo...« ki naju je združil v trajno prijateljstvo. — (Piše štefica Perovšek iz Splita.)

V rožnem domu.

F. T.:

Mlado so dobili ...

Pri Lovrinu so pred pustom dobili mlado. Lahko si mislite, koliko so morale govoriti in skrbeti — no ja, vse one, ki se čutijo poklicane, da nadzorujejo družinsko življenje v vsaki hiši skozi celo vas. »Bi že bilo,

saj fant ni napačen«, tako so modrovale, »le stare se je bati in sestrá. To bo revica, ko bo mladi potegnili z materjo in s sestrami in jo bodo vsi skupaj dajali in črtili!«

Vedno se najdejo postrežljivi ljudje — pa kako bi ostalo skrito, če vsa vas govori — ki zaupno prinesejo take novice na ušesa tudi onim, ka-

terih se govorica tiče. Lovrinove ženske je zbolelo. Ali se je res globoko nekje zganilo, kakor bi hotela očitati vest nekaj, kar bi celo same sebi rade utajile? Kako neki, kako prav za prav so čakale in sprejemale sinaho in svakinjo?

»Našemu ne bo treba gledati, da bi kaj priženil; da bo dobil le pridno in pametno dekle«, tako je vedno trdila Lovrinka, močna žena, ki je po moževi smrti tako modro gospodarila, da imajo posestvo v dobrem stanju, pa še denar prihranjen. »Nam je vseeno«, so trdile sestre, »kakšno mlado si bo pripeljal Peter; kakor bo postljal, tako bo pa ležal.« Pa vendar so se skrivoma tolikokrat zalotile, kako so ocenjevale svoje tovarišice, s katerimi se je Peter malo bolj pogostno razgovarjal: »Ali bo tole izbral? Saj ta vendar ni za našo hišo! Morda bom pa onole morala sprejeti za sestro in ji bom morala prepustiti prostor v očetovi hiši. Če pa tistole vzame, bo pa tudi naš »Rožni dom« proč, dokler ne bomo domače odšle od hiše.«

Kako težko je bilo premnogokrat, da so ostale zveste svojemu sklepu in niso mešetarile bratu! — Peter je bil razumen fant; starejši gospodarji so z njim radi spregovorili kakšno besedo o gospodarstvu; kadar je bil v fantovski družini, se matere niso bale, da bi njihovi sinovi hodili po slabih potih; nihče ga ni nikdar videl v slabi družini. Gotovo se ne bo zavrgel takrat, ko bo izbral družico za celo življenje.

Nekega večera, ko so sestre odšle v svojo kamrico, pa je Peter le pokušal in še malo pomislil, potem pa povedal materi, da je sedaj izbral in je povedal ime svoje izvoljenke. — Zakaj je mater zbolelo, čeprav ga je tolikokrat naganjala in mu tožila, da ona ne more več gospodariti in gospodinjiti? In ko sta se čez nekaj dni z deklico mimogrede srečali na cesti, je bilo materi nekam tesno in v hitrici ni znala preudariti, s kakšnim obrazom naj odzdravi na prevdani dekletov pozdrav.

Škoraj hitreje so se znašle sestre. Za nobeno ceno nočejo niti za korak odnehati od oblube, da bodo kakršnože bratovo izvoljenko sprejele za svojo sestro. Vselej to res ni bilo lahko. Najlažje še one prve dni, ko jim je bil brat Peter tako neskončno hvaležen za vsako nežnost, ki so jo sestre izkazale njegovi Manici in Manica je bila tako boječa in vdana. Zato jih je tiste dni pred svatbo toliko hujše zadel očitek, kakšna revica bo mlada v njihovem domu.

Sedaj Manica že tretji mesec gospodinji pri Lovrinovih. Pa bi še vedno z vso upravičenostjo lahko dejali tudi: v Rožnem domu. Drug drugemu spregledujejo napake. Res je bilo materi in sestram spočetka hudo, ker so bile od nekdanj navajene, da je bil Peter samo njihov; sedaj je najprej ženin in se z njo najprej posvetuje in njej potoži in si čisto zadostujeta in zadovoljujeta drug drugega. Res bi bilo lepo, če bi bili še vsi skupaj kot ena družina; ne, vsak svojo družino sta zapustila mlada dva, da sta ustanovila novo družino. Tudi mater so stali pretečeni meseci že marsikakšno žrtev, čeprav tudi ne najzlobnejši jeziki ne morejo najti nobenih povodov za govorice. Mnogokrat Manica drugače ukazuje in gospodinji, kakor je bila vajena mati; pa je tudi Manicina prav in zato mati nič ne ugovarja in nič ne izpreminja. Le kadar Manica ne ve naprej, tedaj poprosi za svet mater ali svakinje; nikdar pa še ni dobila rezkega odgovora: »Kar sama presodi in stori; kakor hočeš, pa naredi; kaj tega ti ne znaš?« Saj je vendar sedaj tudi materina hčerka in sestre ji morajo biti skoraj pokorne kot hišni gospodinji.

Zdi se, da klepetulje ne bodo imele nič opravka z razmerami v Lovrinovi družini.

Gospodinjstvo.

Sočivje, zelenjava je velikega pomena za prehrano prav posebno za preprosto gospodinjstvo, ker z njo prav lahko menjamo prehrano in pripravimo v jedilnikih

prav izvrstno izprembo. Sočivje ni le samo zelo hranilno in osvežujoče, ampak varuje tudi pred težkimi boleznimi. Kdor se ne hrani s sočivjem, prav lahko zboli na želodcu, v ledvicah ali jetrih.

Sočivje dobro osnažimo in hitro operemo v veliki množini vode. Nikoli ne puščajmo sočivja dalje časa ležati v vodi. Pri pripravljanju moramo poziti na to, da se koristne in dragocene soli, ki jih sočivje vsebuje, ne izgube. Zato naj sočivja nikoli ne kuhamo, ampak le poparimo in potem dušimo. Le nekatere vrste zelja zahtevajo, da jih kuhamo, ker na ta način odstranimo neprijeten okus, vendar moramo tako kuhanje izvršiti na vso moč naglo. Važno je zato, da devljemo sočivje v vrelo vodo, ki je mehka in slana. Pri pripravi zelenjadi je zelo važna pravilna uporaba maščobe. Vsako sočivje naj se zelo počasi mehča v prav malo vode, kar prav imenujemo dušenje. Vodo, v kateri smo sočivje kuhale, n. pr. karfijolo, špargeljne itd., uporabljamo za razne juhe.

Če se je sočivje kdaj pripalilo, ne smemo nikoli vlti vode zraven, ampak ga pretresemo v drugo posodo, ne da bi pripaljeno ostrgavale, v drugem loncu pa prilijemo vrelo vodo, ne mrzlo. Nekatero sočivje, ki se zelo hitro zmehta, kakor mlad grahek, mlado korenje, moramo zelo skrbno mešati, da se ne zdrobi. Priprava sočivja je po večini enaka, namreč, da ga zmeščamo z malo vode in maščobe in ga potem vežemo z v vodi razžvrkljano moko, ali pa da sočivje samo skuhamo kakor karfijolo, ter potem zabelimo s presnim maslom in drobtinicami.

V prav mnogih krajih imajo navado, da mešajo sočivje s krompirjem in mesom, kar da zelo izdatno glavno jed, zlasti za opoldne v tistih primerih, ko gospodinja nima dovolj časa ukvarjati se s kuho.

V zimskem času, ko navadno vsaj nekaj časa manjka sočivja, mora to vrzel izpopolniti krompir in pa razne močnate jedi. Da pa postaneta te dve vrsti hranil polnovredni, jih moramo mešati z beljakovino v obliki mleka in jajec v pravilnem razmerju. Vedeti pa moramo, da v močnate jedi uporabljamo najboljšo moko.

Salata je zelo dobrodošel dodatek k pečenki in večkrat nadomešča sočivje zlasti zelena salata. Vse zelene salate je treba hitro oprati, pri trebljenju naj bi se nož niti ne rabil, ker se izgubi pri rezanju prijeten okus. Pri pripravi salate naj se rabi lesen ali koščen pribor.

Skoraj vse vrste zelenjadi lahko uporabljamo drobno narezane za solato.

Kuhinja.

Paradižniki z jajci. Zrele čvrste paradižnike pri pečju malo odreži, iztrebi pečke, a pazi, da ostane paradižnik drugače cel. V vsak paradižnik vlij eno jajce, prideni malo soli in popra, kruhovih drobtinic, košček presnega masla ali masti. Tako nadevane paradižnike polagaj v pomazano kozico in postavi 10—15 s srednje vročo pečico.

Kompot iz sirovih jabolk. Umij in obriši lepa zrela kisl jabolka. Vsako prereži na štiri dele, iztrebi pečke, zreži neolupljena na tanke listke, deni v stekleno ali porcelanasto skledo, potresi s sladkorjem in postavi za eno uro na hladno. Preden daš kompota na mizo, ga potresi po vrhu z zmletimi orehi ali lešniki. (Tako pripravljena jabolka se priporoča zlasti onim, ki sicer sirova jabolka z lupino vred — kar je pri jabolku najvažnejše — ne morejo grizti.)

Kompot iz sirovih jabolk (boljši). Pripravi jabolka kakor zgoraj. Prideni na drobno zrezanega citronada in na koleškeke zrezano pomarančo. Pred uporabo vlij na kompota 4—6 žlic smetane, povrhu pa potresi zmlete orehe ali lešnike.

Telečja jetra na švicarski način. $\frac{1}{2}$ kg telečjih jeter, 10 dkg telečjega mesa, 2 jajci, 2 dkg bohinj. ali emendol. sir, drobno zrezane čebule, limonove lupinice, malo kruhovih drobtin, sol, poper in malo nastrganega oreščka. Nastrgana jetra, drobno sekljana ali zmleto telečje meso, dva rumenjaka (dobro raztepena), sir in dišave dobro zmešaj, primešaj še sneg beljakov in toliko drobtin, da je primerno gosto. Deni v pomazano kozico in speci.

Ruska krema. 3 rumenjake, 3 žlice sladkorja, (vanilin sladkor), pol žlice pomarančnega ali limon. soka, 4 žlice smetane. Mešaj rumenjake in sladkor 15 minut, primešaj ostalo in postavi na hladno.

Mleko z orehi. 1 liter svežega (nekuhanega) mleka, 2 rumenjaka, pol žličke vanil. sladkorja, malo nastrgane limonove lupine, $\frac{1}{4}$ l zmletih orehov. Raztepi rumenjake in vmešaj v mleko, prideni sladkor in lupine, nazadnje orehe.

Jagode z mlekom. $\frac{1}{2}$ l jagod potresi s sladkorjem (2 žlici) in postavi za nekaj časa na hladno. V $\frac{1}{2}$ l svežega mleka vmešaj en ali dva rumenjaka, malo nastrgane limonove lupine in vlij na jagode.

Izhaja vsak mesec: — Naročnina znaša 25 Din, z mesečno prilogo 50 Din, če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le 20 Din; za inozemstvo 32 Din, s prilogo 64 Din. — Izdaja Konzorcij Vigredi (Vida Mašič) v Ljubljani, Masarykova c. 12.

Uredništvo in upravnništvo Masarykova c. 12, palača Vzajemne zavarovalnice.

Odgovorna urednica: Poženel Zora.

Za Misijonsko tiskarno: Jožef Godina C. M.

Iz uredništva in uprave.

Tudi to pot so morali izostati odgovori gospe Selme, ki pa pridejo za prihodnjo številko vsi na vrsto. Kakor pravi sama, se jih je nabralo precejšen kup in prav zaradi tega ni prišla do tega, da bi vse odgovorila.

Z današnjo številko je Vigred dopolnila prvo polovico svojega XI. letnika. Uredništvo in uprava se upravičeno veseli, da

je kljub težkim časom in vsesplošni gospodarski krizi, ki je zavrla že marsikatero drugo podjetje, Vigred ostala tako vsebinsko kakor številčno na primeroma isti stopnji. Cujejo se celo glasovi, da Vigred v splošnem napreduje od leta do leta, kar nam more biti le v veselje. Ob polletju pa se uredništvo in uprava obrača na vse naročnice in naročnike, ki prejemaajo list pozamezno ali skupno, s prav nujno prošnjo:

P. n. naročnice in naročniki naj se zavedajo svoje dolžnosti do Vigredi in plačajo naročnino, ker bo sicer Vigred prisiljena ustaviti svojo vsakomesečno pot do njih. Kakor je uprava že ob začetku leta razglasila, je pripravljena sprejeti vsakršen način plačevanja : bodisi celoletno, polletno ali četrletno. Nekateri poverjeniki in poverjenice so sami iz lastnega nagiba in lastne preudarnosti omogočili tudi še lažji način plačevanja, tako da zaradi težkoč v plačevanju pač ne bi smel izostati noben naročnik in nobena naročnica.

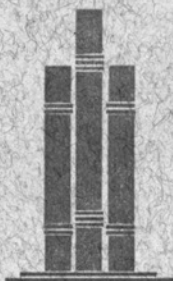
Da ne bo neprijetnega in nezaželenega ustavljanja Vigredi v drugem polletju, naj vsa zaostala naročnina pride v upravo še pred koncem tega meseca.

Uredništvo in uprava »Vigredi«.

Knjigoveznica

Jugoslovanske tiskarne

prej
K. T. D.

Crtalnica in tvornica poslovnih knjig
v Ljubljani, Kopitarjeva ulica 6/II

Priporoča svojo stalno veliko zalogo mnogovrstnih salda-konti, strac, journalov i. t. d. lastnega izdelka. Vstopnica za razne prireditve, blagajniški bloki i. t. d.

V založništvu »Vigredi«

LJUBLJANA, Masarykova c. 12
dobite:

- Vzgojno knjigo »Mati vzgojiteljica« za . . . Din 16.—
Dekliška predavanja »Med pomladjo in poletjem« za . . . Din 10.—
»Henoh Arden«, povest v verzih, za Din 8.—
Dekliški oder II. zvezek za . . . Din 12.—
Dekliški oder III. zvezek za . . . Din 10.—
Dekliški oder IV. zvezek za . . . Din 16.—
Dekliški oder V. zvezek za . . . Din 7.—
Dekliški oder VI. zvezek za . . . Din 7.—
»Vigred« 1929, 1930, 1931, 1932 po Din 25.—

Ako gre za
zavarovanje
pride v poštev le
UZAJEMNA
zavarovalnica
v Ljubljani
Miklošičeva cesta 19

-
1. požar, vlom, nezgode, jamstvo, kasko, steklo, zvonove
 2. doživetje, smrt, rente in dote v vseh možnostih; posmrtninsko zavarovanje »Karitas«

Zavarujte sebe in svoje imetje edino pri naši domači slovenski zavarovalnici

Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani

Najbolje urejena:

Tiskarna
Knjigoveznica
Klišarna
Kameno-, offsettisk
Bakrotisk

Prvovrstna izvršitev
Zmerne cene

**Najmodernejša
grafika
Jugoslavije**